

Dionysius Campius
J. V. D.

Angeb)

Caroly Schwarz. m. d. et Loreley
me habent.

Resolutorium dubiorum circa celebrationem missarum occurrentium: per venerabilem patrem dominum Johannem de lapide doctorem Theologum parisiensem: ordinis Cartusienensis: ex sacrorum canonum, probatorumque doctorum sententiis diligenter collectum.

Suma dubiorum in hoc opere resolutorum
CLXVI

(1492)

Handwritten text, possibly a title or signature, written in a cursive script. The text is mirrored, suggesting it was written on the reverse side of the page.

miss
vultu
bus

I

II

III

III

Et

Occa

bus

VII

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

Summarium

Subsequētis operis in quo dubia circa missarū celebrationez occurrētia ptractant distinctio: cum summaria in singulis partibus contentorum expositione.

Ortus sequens Tractatus
in. X. capitula partitur.

- I Premittit itentionē collectoris cū materia tractāda: tractādozūq; numero: distinctiōe ⁊ ordine.
- II Ministrū siue personā ad celebrandum idoneam.
- III Locū celebrandi conuenientē.
- IIII Temp^o cōgruū quo celebrari debet.
- Capitlm V Est d' dubijs Materialia exteriora que ad ornatū
VI occurrenti/ vel pgruētiā celebratiōis reqrunt.
bus circa Ceremonias psuetas ⁊ obfūādas i missa ⁊ circa eā: tā i agēdis q̄ i dicēdis
- VII Materiā ad consecrandū aptam: panem scilicet ac vinū.
- VIII Cōsecratōis isti⁹ sacmēti debitā formā
- IX De intētiōe ac rōne eoz que in missa dicunt.
- X De ratiōe ⁊ significatiōe eoz q̄ i missa et circa eā agunt: cū breui epilogo et pclusiōe hui⁹ opis.

Capitulū primū II habet articulos.

- Arti- Primus: Premittit collectoris intentionē: materi-
culus Secūdus: Per resolutionē dubij exponit tractan-
dozū numerū: distinctiōnē atq; ordinē.

Capitulū secūdū V includit articulos.

- Arti. I Resoluit VI dubia circa ministrum celebraturū ratio
ne ordinis ⁊ officij sui executionis occurrentia.

- Dubiū I Quis sit minister ad celebrandū idone⁹ quantū
ad psonē conditionē.
- II De eo qui credit se in sacerdotē rite esse ordina-

Operis

tum: et tamē nō est sic ordinatus.

III De eo qui post missam inceptā habet conscientiā
q̄ nō sit rite ordinatus.

III De heretico: scismatico: d̄ gradato r̄c: an sc̄z tales
possit p̄ficere hoc sac̄mētū et ordiate celebrare.

ubiū V De eo qui post missam inceptā recordatur vel p̄
cipit se esse excōmunicatū: de quo prius nō ha
buit memoriā: aut nesciuit.

VI De eo qui post missam inceptā habet remorsum
de irregularitate.

Arti. II Resoluit VI dubia que incidunt circa dispositionem
corporis ipsius ministri.

I De sacerdote muto vel priuato loquela.

II De eo qui habet aliquē aliū corporis defectū.

ubiū III De sacerdote leproso.

III De patiente moribū caducum.

V De eo qui patit fluxū sanguinis vel seminis.

VI De polluto pollutione nocturna.

f. III. Resoluit X dubia emergentia circa habitudines men
tis ipsius ministri celebraturi quantū ad int̄tionē:
vsū rationis: culpā et gratiam.

I An requirat̄ intentio ministri.

II Quid celebraturus intendere debeat.

III Qualis debeat esse intentio: an scilicet actualis
requiratur.

III De sacerdote furioso: lunatico: vel alia ex causa
vsu rationis priuato.

ubiū V De sacerdote demoniaco.

VI De eo qui est in peccato mortali.

VII De certitudine req̄sita q̄ nō sit in pctō mortali.

VIII De eo q̄ se estimat eē in pctō mortali: licet nō sit.

IX De eo qui postq̄ missam incepit vel p̄par̄ est: re
cordat̄ peccati mortalis de quo nō est cōfessus.

X De p̄petrante peccatū luxurie: et statim post hoc
penitente ac cōfiteute.

Ar. III Resoluit VII dubia que oriunt̄ circa ieiuniū: sobrietas
tatem: et somnū ministri.

Summariū

- I De ieiunio ad ministrū celebraturū requisito.
 II De recordāte p' missā icipiā se ieiuniū soluisse.
 III De eo qui transglutiuit reliquias post comestio-
 nem in ore relictas.
- Dubiū** IIII De eo qui gargarizando vel os lauando: parum
 aque aut vini transglutiuit.
 V De eo qui cibum vel potum tarda hora sumptū
 nondū digessit.
 VI De eo qui vomitū patit' vel passus est.
 VII De eo qui p' totā noctē nō dormiuit.
- Art. V** Resoluit V dubia circa celebrationis abstinētiā eius/
 demq; frequentiā occurrentia.
 I De omnimoda celebrationis abstinētia.
 II De celebrationis frequentia.
Dubiū III De celebratione quotidiana.
 IIII De eo qui ad celebrationē bene disposit' est: et tñ
 abstinet ppter sacramēti reuerentiā.
 V De celebratione vno die pluries fienda.
- Caplm III duos cōtinet articulos.**
- Art. I.** Resoluit V dubia circa locū celebrandi cōmunē vide/
 licet ecclesiā: incidentia.
 I Quis sit locus cōmunis debitus et pueniēs ad
 celebrandum.
- Dubiū** II An licite possit q̄s extra eccliam celebrare.
 III Quid agendū si in aliqua regione nō inuentat'
 ecclesia consecrata.
 IIII An in mari aut fluminibus liceat celebrare.
 V An in omni loco psecrato licite possit celebrari.
- Ar. II.** Resoluit VI dubia que circa locū ppiū scilicet alta-
 re: occurrere possunt.
 I An licite celebrari possit sup aliq' alio q̄s altari.
 II De qualitate altaris.
Dubiū III De operimētis et ornatu altaris.
 IIII An sup quolibet altari psecrato liceat celebrare
 V De altar' portatit' et ad celebrādū apti: quātitate
 VI De omissione alicui' suprapositorū.

Operis

Caplm III duos articulos cōprehendit.

ti. I. Resoluit III dubia occurrētia circa tempus celebrā
di cōmune: videlicet diē.

- I An indifferēter in nocte ⁊ die liceat celebrare.
ubiū II An ne in aliqua nocte q̄s licite possit celebrare.
III An liceat ante initiū diei celebrare.
III De celebrāte q̄ credit diē īcepisset tñ nōdū īcepit
ti. II Resoluit III dubia que se offerūt circa tempus cele/
brandi ppriū: scilicet horam.

- I Qua hora diei celebrare liceat.
ubiū II A quo tēpore accipiendū sit principiū diei.
III De nō obseruante tēpus celebrandi debitū.

Caplm V tres habet articulos.

ti. I. Resoluit V dubia que circa vestes ⁊ indumēta sacer/
dotalia insurgunt.

- I An celebraturus specialibus debeat indui vesti/
bus ⁊ indumentis.
ubiū II Que ⁊ quot sint huiusmodi indumēta.
III De benedictione taliū.
III De celebrāte absq̄ vestib⁹ ⁊ indumētis bñdict̄.
V De mundicia taliū vestiū ⁊ indumentorū cetero
rumq̄ correquisitorum.

ti. II Resoluit III dubia que circa vasa ad celebrandum
oportuna occurrunt.

- I An ad celebrandū specialia requirant vasa.
ubiū II Que ⁊ quot sint huiusmodi vasa.
III De materia talium vasorum.
III De cōsecratione ⁊ talium.

. III. Resoluit VIII dubia circa circūstātiās ⁊ alia exterior/
ra occurrentia.

- I De necessitate libri missalis.
ubiū II De exigentia ignis siue luminis candeles.
III De oportunitate ministrantis ipsi celebranti.
III De cōditione ⁊ qualitate ministrantis.
V Quid si ministrans recedat de altari dimittēdo
celebrantē solū ⁊: postea reuertat̄.
VI Quid si postea non reuertat̄.

Summariū

- Dubiū VII** Quid de sacerdote recluso vel heremita ⁊ solitario: celebraturo.
- Dubiū VIII** Quid si q̄s omittat aliq̄d de supradictis req̄sitis.
- Caplm VI** tres in se claudit articulos.
- Arti. I.** Resoluit X dubia que oriuntur circa agenda ⁊ dicenda ante missam.
- I** An aliquid specialiter ante missam agendū sit.
- II** De debita ⁊ sufficienti p̄paratiōe ad celebrandū.
- III** Qualiter ⁊ in quibus celebraturus se debeat p̄bare ⁊ examinare.
- IIII** Quāta req̄rat diligētia ad p̄dictā examinatōnē
- V** De certitudine sufficientis diligentie.
- Dubiū VI**
- VI** In quo cōsistat sufficiens cōscientie purgatio.
- VII** Quid si celebratur⁹ nō possit habere p̄fessorē.
- VIII** De ornate cōscientie celebraturi.
- IX** An requiratur p̄solutio horarū canonicarū ante celebrationem.
- X** An p̄ter supradicta sint aliqua alia ante missā dicenda vel agenda.
- Arti. II.** Resoluit XIII dubia circa dicenda ⁊ agenda in missa modūq; dicendi atq; agēdi: incidentia.
- I** Que sint in missa dicēda ⁊ agēda: et quo modo.
- II** An aliquid in missa dici debeat quod in missa li non cōtinetur.
- III** An verba canonis secrete dici debeant.
- IIII** An cetera: alta ⁊ intelligibili voce dici debeāt.
- V** An in memorijs debeat aliquorū fieri noīatio.
- Dubiū VI**
- VI** An ante celebrationē possit haberi memoria aliquorum nominatim.
- VII** An requiratur attentio celebrātis circa dicenda ⁊ agenda.
- VIII** An deuotio in celebrāte requiratur.
- IX** An celebrās debeat stare capite discoopto.
- X** De q̄ debeat fieri ablutio p̄ sūptionē sanguīs.
- XI** An sacerdos a missa incepta possit desistere.
- XII** Quid si sacerdos missa incepta moriatur vel in infirmitatem incidat.

Operis

ubiū XIII Quid si celebrāti sāguis p nares erūpe īcipiat

XIII De sacerdote omittēte aliqd vlt aliq d supiorib?

.III. Resoluit IIII dubia que occurrūt circa dicēda agē/
da ⁊ cauēda: post missam.

I An aliqua specialiter sint dicēda post misse ce/
lebrationem.

ubiū II An aliqua sint specialiter agēda post missam.

III Que sint post celebratiōnē cauēda.

IIII An statim post misse celebrationem liceat come/
dere vel bibere.

Caplm VII sex cōtinet articulos.

arti. I. Resoluit VI dubia circa panē ꝑsecrandū: occurrētia.

I Quis ⁊ qualis debeat esse panis ꝑsecrandus.

II Quid si sacerdos ꝑcipiat panem nō esse triticū
vel indebite confectū.

ubiū III Quid si panis apposit? ꝑcipiat esse corruptus.

IIII Quid si panis nō fuerit apposit? vel ablat? ꝛc.

V Quid si panis sit disposit? ad corruptionē.

VI An in aliquo casu sacerdos possit dicere missaz:
⁊ non cōsecrare.

arti. II Resoluit VIII dubia que incidunt circa panē ꝑsecre/
tum: ante sumptionē.

I An sacerdos panē ꝑsecrans: teneat sumere.

II An in tali casu teneat semp totū sumere.

III Quid agendū de particulis ab hostia consecra/
ta resolutis.

IIII Quid agendū si hostia vel pars ei? ceciderit in
calicem de manu celebrantis.

dubiū V Quid si ceciderit hostia vel pars eius sup terrā
aut lapidē vel aliud huiusmodi.

VI Quid si sacerdos tangat hostiā cum naso: bar/
bamento aut veste.

VII Quid si hostia ꝑsecrata aliquo casu fuerit amo/
ta de altari ⁊ amissa.

VIII Quid si corpus christi appareat sub specie car/
nis vel pueri.

Summariū

Arti III Resoluit VII dubia circa corpus christi post sumptionem: occurrentia.

I Quid si in sumptione sanguinis remaneat pars hostie in fundo calicis.

II Quid si post sumptionem sanguinis reperiantur particule de hostia resolute.

III Quid si post sumptionem sanguinis reperiat sup altari hostia aliqua integra.

Dubiū IIII Quid agendum si celebrans statim post sumptionem corporis christi patiat vomitum.

V Quid si quis post sumptionem statim emittat per secessum.

VI Quid si hostia consecrata et reseruata inueniatur putrefacta aut corrupta.

VII Quid si hostia consecrata comesta fuerit a muſe vel alio animali bruto.

Ar. IIII Resoluit XIII dubia que se ingerunt circa vinum: prius usque consecratur.

I Quod et quale debeat esse vinum consecrandum.

II Quid si loco vini alius liquor fuerit positus in calice.

III Quid si impositum fuerit vinum corruptum.

IIII Quid si ex negligentia nihil in calicem positum fuerit

V Quid si vinum calici impositum sit dispositum ad corruptionem.

VI An in musto possit confici hoc sacramentum.

Dubiū VII An vne integre permisceri possint vino consecrado.

VIII An confici possit hoc sacramentum in nectare vel vino condito.

IX An possit confici in vino puro sine permutatione aque

X Que et qualis debeat esse aqua vino permiscenda.

XI De quantitate aque permiscende.

XII An sufficiat quod aqua vino permisceatur in dolio.

XIII An liceat celebranti non consecrare vinum: facta prius consecratione panis.

XIIII Quid si vinum dum consecrari debet deprehendatur congelatum.

Arti. V Resoluit VIII dubia circa vinum consecratum ante sumptionem: incidentia.

Operis

- I** Quid si celebrās post ꝑsecrationē ꝑcipiat aquā nō fuisse vino admixtā.
- II** An celebrans teneat semp sumere vinū cōsecratum siue sanguinē christi.
- III** Quid si sacerdos aliquis nō possit sumere vinū ⁊ ita neqꝫ sanguinem.
- IIII** Quid si cuz sumi debet sanguis: species vini sit congelata.
- bii V** Quid si aranea: musca vel aliud huiusmodi: ceciderit in sanguinē.
- VI** Quid si ante sumptionē celebrās ꝑcipiat venenum esse imissum.
- VII** Quid si sanguis ī parte fuerit effusus: aut de calice stillauerit.
- VIII** Quid si sanguis ex toto fuerit effusus.
- VI.** Resoluit VI dubia que circa sanguinē post eius sumptionē occurrunt.
- I** Quid si sacerdos post sumptionē sanguis ꝑcipiat aliquā guttā adherere calici.
- II** Quid si hmoi guttam ꝑcipiat adherere casule: manipulo: vel alteri huiusmodi.
- bii III** De ablutione digitorꝫ facienda sup calicem post sanguinis sumptionē.
- IIII** De eo qui post sumptionē corporis vl' sanguinis christi: vrget sputo vel tussi vel screatione.
- V** De patiente vomitū post sanguinis sumptionē vel emittente ꝑ secessum.
- VI** Quid si sacerdos ꝑ sumptionē sanguis de ꝑhē dat venenū aut aīal venenosū fuisse in calice.
- Caplm octauū II cōplectitꝫ articulos.**
- i. I.** Resoluit XVI dubia circa formaz consecrationis panis emergentia.
- I** Que sit sufficiens ⁊ debita forma ꝑsecratōis panis
- bii II** An hec cōiunctio: Enim: sit de substātia forme.
- III** An sacerdos ꝑferens solū verba cōsecrationis sup panē aptū: cōsecret illum.
- IIII** An per illa verba in aliud idioma mutata: fiat consecratio.

Summariū

- V An sacerdos addendo aliqua alia verba ad predictā formā: consecret.
- VI An diminuens vel subtrahens aliquid de predicta forma: consecret.
- VII An incōgrue pferēs verba ꝑsecratiōis: ꝑsecret.
- VIII An faciens trāspositionē verboꝝ: cōsecret.
- IX An faciēs interuallū in platiōe verboꝝ: ꝑsecret.
- X Quid si celebrans nō recolat se dixisse verba cōsecrationis: aut aliqua alia que dici debent.
- XI An sacerdos per illā formā possit consecrare panem absentem.
- Dubiū XII An possit cōsecrare omnem panē ꝑsentē: in quacūq; quantitate fuerit.
- XIII An sacerdos verba ꝑsecrationis pferēdo: consecret omnē panem sup altari existentem.
- XIII An plurib⁹ hostijs appositis: ꝛ sacerdote intentionē suā in platione verboꝝ solū ad illā dirigente quā manu tenet: omnes cōsecrent.
- XV Quid si sacerdos intendat cōsecrare solū centū hostias: ꝛ apposite sint plures vel pauiores.
- XVI Quid si apposite sint multe hostie: ꝛ sacerdos intendat solū aliquas illaz cōsecrare.

Arti. II Resoluit III dubia que incidunt circa formam consecrationis vini.

I Que sit sufficiens ꝛ debita forma ꝑsecratiōis vini.

Dubiū II An omnia verba in illa forma posita: sint de substantia forme.

III De significatione huius dictionis: calix: in forma predicta.

Capitulū nonū VI in se tenet articulos.

Arti. I. Premittit diuisionē totius misse in. V. ptes principales: In quaz	I II III III V	Preparatio. Oblatio. Consecratio. Sumptio. Hārūctio.

Summariū operis.

	II		Primā	
	III		Secundā	
Arti.	III	Subdiuidit	Tertiā	Et exponit itētione ac
	V	partem	Quartā	rōnē eoz q̄ i ipa dicūf
	VI		Quintā	

Capitulū decimū habet articulos XII

		I	Lotio.
		II	Thurificatio.
		III	Altaris osculatio.
I	Enumerat. X.	III	Sacerdotj x̄sio ⁊ salutatio
	generalia: q̄ i	V	est Bestus variatio.
	missa p̄fert̄ so	VI	Iterata p̄ crucis signatio.
	lēni ⁊ circa eā	VII	Hostie fractio.
	agunt: quoz	VIII	Part̄ hostie i calicē missio
		IX	Osculi pacis datio.
		X	Vini nō cōsecrati sumptio.

	II		primi.
	III		II
	III		III
	V		III
	VI	Declarat rationē ⁊ significationē.	V
	VII		VI
	VIII		VII
	IX		VIII
	X		IX
	XI		X
	XII	Cōtinet breuē epilogū: est conclusiōe hui⁹ operis.	

Finis Summarij.

Capitulum I

Incipit tractatus dubioꝝ ac difficultatū circa officium missæ et ea quæ ad debitam eiusdem celebrationem exiguntur frequenter occurrentium: iuxta sacrorum canonum constitutiones: phatorumque doctorum firmiores atque tutiores sententias: resolutorius.

Capitulum primum: De intentione collectoris: et materia tractanda: tractandorumque numero: distinctioe atque ordine: duos continens articulos.

Arti. I. Premittens præfationem: intentum tractandaque exponens.
Præfatio.

Officium quanto maius et dignius est: tanto cum maiori cura: sollicitudine atque diligentia exercendum est. Grauius enim quis delinquit: si exequendo circa hoc negligentia: desertum: vel errorem aliquem admiserit. Inter omnia autem officia humane facultati commissa: non est aliquid maius: dignius aut difficilius: quam debita missarum celebratio. In qua sacramentum preciosissimi corporis et sanguinis Iesu christi redemptoris nostri consecratur: imolatur et sumitur. Sacro canone attestante: non modica inquit res est: unam missam facere. Et valde felix est: qui unam digne celebrare potest. Restat igitur ut nusquam cum grauiori periculo peccet: quam si in executione huius dignissimi officij negligentia vel error committatur. Eapropter ut sacerdotes simplices qui noticiam canonum non habent: neque se facile recursum ad superiores suos aut ad viros doctos habere possunt: melius cauere valeant ne circa maximum istud mysterium deficiant vel errent: Et ubi aliquid horum contigerit: debitis remedijs emendare sciant: valde vtiliter atque necessarium fore iudicauimus: ut circa hec oportuna eis tradatur instructio. Quod ut lucidius fiat: circa singula que ad debitam missæ celebrationem exiguntur: dubia frequentius occurrentia mouebunt. Ex quorum resolu-

De. ofe. di. f.
c. Sufficit.

Capitulum

tionibus: cōgrua ipsis defectib⁹ et erroribus remedia
atq; caute poterūt adhiberi.

Arti. II Numerū: distinctionē ⁊ ordinem tractandorū: p dubij
resolutionē prenotans.

Dubiū I Ad p̄noticiā tractandorū p̄mittitur hoc dubiū:
Quot et q̄ ad debitā ac ordiatā dignissimi sacra
menti eucharistie et misse celebratiōe requirāf.

I Minister siue sacerdos ad
celebrandū idoneus.

II Loc⁹ celebrādi cōueniēs.

III Tēpus celebrādi cōgruū.

IIII Materialia ad ornatū vel
p̄gruentiā celebrationis
oportuna: vt vestes: va
sa: ⁊ cetera huiusmodi.

V Ceremonie ī dicēdis ⁊ agē
dis consuete.

VI Materia ad p̄secrandū ap
ta: scz panis ⁊ vinum.

VII Forma p̄secrationis vtri
usq; debita.

VIII Noticia intēdis ac rōnis
eorū que in missa dicunt.

IX Intelligentia rationis ⁊ si
gnificationis eorū que in
missa ⁊ circa eā agunt.

Circa hec: que dubia ac difficultates sepi⁹ obuient
sacerdotib⁹ missas celebraturis aut celebrantib⁹: per
IX sequētia capitula elucidabitur.

**Capitulū secundū: de dubijs oc
currentib⁹ circa ministrū siue p̄sonā
ad celebrandum idoneam V inclu
dens articulos.**

Arti. I. Sex dubia resoluēs circa ministrū celebraturū ratiōe
ordinis et officij sui executionis occurrētia.

I Quis sit minister idoneus ad celebrandū et cōficiendū siue cōsecrādū corpus et sanguinē christi.

Sol: Solus sacerdos rite ordinatus.

II Utrū ille qui credit se rite esse ordinatū et tñ nō ē rite ordinatus: cōficiat hoc sacramentū.

Sol: De hoc non habet certitudo: pie tñ credi pōt qd cōficiat & tute ecclesie: et qd summus sacerdos suppleat defectū: et qd nō pmittat piculū iminere ecclesie et eam decipi.

III Quid agēdū: Si quis post inceptā missaz habeat cōscientiā qd nō sit sacerdos rite ordinatus.

Sol: Si hoc ptingat ante cōsecrationē: tunc dimittat missam impfectaz: aut cōscientiam deponat. Si post cōsecrationem: pcedat: et postea superiore suum accedat et casum ei exponat.

Dubiū III Utrū hereticus: scismaticus: degradatus: infamis: irregularis: excommunicatus: interdictus vel suspensus: possit cōficere hoc sacramentū: et ordinate celebrare.

Sol: Quilibet istorū pōt cōficere: sed nō debet: qd pfaciendo peccat. Et ita nullus ipsorū potest ordinate celebrare.

V Quid agēdū sit: si quis pmissā inceptā recordet se esse excommunicatū: de qd prius nō habuit memoriā.

Sol: Si cōtingat hoc ante cōsecrationē tutius est vt missam deserat: nisi graue scādālū timeat. Si vero post cōsecrationē: assumat ppositū hūiliter petendi absolutionē et satisfaciendū: et pcedat in missae celebratione.

VI Quid agēdū si quis post missam inceptam habeat remorsum de irregularitate.

Sol: Si fiat ante consecrationē: tutius est qd missam deserat. Si post consecrationē: doleat et pponat atq; conet facere qd in se est: et pcedat.

Arti. II Resoluens VI dubia que incidunt circa dispositionē corporis ipsius ministri.

I Utrū sacerdos mutus vel loquela priuatus: possit

Symonius etiam si rite sit ordinatus non debet celebrare nisi dispensationem habeat à S. qd alias quilibet celebrat solus morte faciat.

Capitulum

cōsecrare seu cōficere hoc sacramentū.

Sol: Nō: Oportet em̄ p̄ficentē habere facultatē,
mōis siue loquē: quā si amiserit post susce-
ordinē: cōficere nō pōt: eo q̄ nō potest x̄ba
secrationis et alia p̄ferenda vel dicēda diceri.

II **Utr̄** habēs aliquē aliū defectū in corpore: possit
missam celebrare.

Sol: Si habet aliquē defectū q̄ reddit eum inhabilem
aut impotentē ad dicendū vel faciendū ea q̄ ad
debitā celebrationem exigunt: vtputa si careat
visu: vel digitis q̄bus tractari leuari vel frāgi
debet hostia. Vel si habet aliū defectū nota/
bile: qui s̄m iudiciū p̄lati sui ordinarij generet
scādālū si celebret: nō pōt celebrare: q̄uis pos/
sit alia que sunt sacerdotalis ordinis exercere.

III **Utrū** leprosus possit celebrare missam.

Sol: Si nō sit factus impotēs p̄ corrosionē membroy
potest celebrare in occulto. Coram alijs tamē
leprosis pōt etiā in publico celebrare.

III **Utrū** patiens morbū caducū: possit celebrare.

Sol: Si cadat frequēt: vel emittat spumā aut voces
confusam: nō potest. Si vero raro cadat nec
emittat spumā rē. potest: dūmodo habeat co/
adiutorem sacerdotem.

V **Utrū** patienti fluxum sanguinis vel seminis: li/
ceat celebrare.

Sol: Licet: nisi aliud impedimentū obstet. S̄ quis
talē fluxū sanguinis patiat: vt suscepta in sto/
machum statim per secessum emittat: celebrare
non debet.

VI **Utrum** pollutus pollutione nocturna: possit li/
cite celebrare.

Sol: Pollutio nocturna q̄uis s̄m se cōsiderata nō sit
pctm̄ ex eo q̄ absq̄ vsu liberi arbitrij cōtingit:
tū ratiōe sue cause habet quādoq̄ pctm̄ ānerū:
cuius ē effectus vel signum. Ideo primo cō/
siderāda est pollutionis nocturne causa. Que

Dubiū

triplex esse potest. Prima ē extrinseca spūalis scz demonū illusio: que qñq; puenit ex pcedētī negligentia pparationis ad deuotionē psertim cū quis ad dormiendū accedit: que pōt esse peccatū vel mortale vel veniale. Quandoq; vero puenit ex sola nequitia demonū volentiū impedire hominem a sumptione huius sacramenti.

Secūda causa est intrinseca spūal: scz cogitatio pcedens lasciuia: que qñq; est ex cōcupiscētia & delectatione: vbi si assit p̄sensus: erit peccatū mortale. Si autē desit: erit veniale. Quandoq; autē pōt esse sine omni peccō vt cū aliquis causa lectionis vel disputationis cogit̄ de talib; cogitare. Et si hoc fiat sine cōcupiscētia et delectatione: nō erit cogitatio imunda: sed honesta: ex qua tamen pollutio sequi potest. Tertia causa est intrinseca & corporalis: videlicet supfluitas vel debilitas nature: aut superfluitas cibi vel potus: que quandoq; est cum peccato vel mortali vel veniali: vt cū puenit ex supfluitate cibi vel potus. Quandoq; autē est sine peccato: vt cum puenit ex infirmitate nature. Si igit̄ pollutio ex aliqua dictarum causarum cōtingat prout est cum peccato mortali: non licet polluto celebrare nisi post viginti quattuor horas.

Si vero accidat ex aliqua illarū causarū fm q̄ est sine peccō vel solū cū veniali peccō: pōt pollutus licite celebrare. Verūt̄ si p̄p̄ reuerentiā abstinere laudandus est: nisi necessitas vel vitatio scādali vrgeat. Vex q; nō sp̄ de facili pōt p̄cipi ex quali causa pueniat. Ideo in dubio tuti⁹ est abstinere: nisi vr̄gēs necessitas incūbat: vel deuotio specialis instiget: aut alias nulla indispositio debite reuerētie obuiās assit. Ita sc̄tiēdū videt̄ de pollutione nocturna: siue in somno siue in vigilia finiat̄. Nisi q̄s post euigilationem habeat cōsensu deliberato cōplacētīa in delecta

Capitulum

tione: et precipue cū appetitu futuri operis: in quo casu tuti⁹ abstinet.

Ar. III. Resoluens. X. dubia emergentia circa habitudinē mētis ipsius ministri celebraturi: quātū ad intentionē: vsū rationis: culpā ⁊ gratiā.

I **Q**uātū ad cōficiendū hoc sacramentū et celebrandum requiratur intentio ministri.

Sol. Cū ad pfectionē cuiuslibet sacramenti requiratur intentio ministri: eo q̄ pfectio illa fit p actū huiusmodi a voluntate procedentē: que p intentionē determinatur ⁊ specificatur: cōstat q̄ maxime ad cōficiendū ⁊ celebrandū hoc excellentissimū sacramentū exigatur intentio ministri. Unde et quedā glo. sup. Matth. dicit: *Quātū intēdis: tm̄ facis.*

II **Q**ue debeat esse intētio sacerdotis: siue quid debeat intendere sacerdos cōsecrare volens.

Sol. In omnib⁹ sacerdos debet intentionē suā cōformare intētionī ecclesie: hoc est: q̄ intēdat illud facere qd̄ ecclesia intendit et facit: cuius ipse in huiusmodi ē minister. Intēdit autē ecclesia facere qd̄ christ⁹ fecit. Christ⁹ vero transsubstantiauit panē in corpus suū ⁊ vinū in sanguinem per vba cōsecratiōis: hoc etiā d̄z intēdere sacerdos.

Dubiū

III **Q**ualis intētio circa plationē verborū consecrationis necessario requiratur: An scz semp actualis exigatur: vel aliqua alia sufficiat.

Sol. Intentio actualis nō necessario requiritur. Intentio autē virtualis semp necessaria ē. Dicitur autē intētio virtualis: cū quis pri⁹ habuit actualem intentionē cōsecrādi: ⁊ ex illa motus est ad cōsecrandū: posito q̄ actualiter nō cogitet qm̄ verba cōsecratiōis pfert: virtualiter em̄ manet intentio prima: et hec sufficit: nisi cōtraria intentio subsequatur. Verūtū studiosē curare debet sacerdos vt etiā actualem intētionē adhibeat: alioquin timēdū est q̄ a peccato non excusetur.

III **Q**uātū sacerdos furiosus: lunatic⁹: vel alia ex cau

factu rationis priuat⁹: possit cōficere hoc sacra-
mentū et licite celebrare.

Sol. Quia ad cōsecrationē hui⁹ sacramenti requirit^r
intētio ministri: vt circa resolutionē p̄mi dubij
hui⁹ articuli patet: exigit etiā ad celebrationem
deuotio ⁊ suiipsi⁹ examinatio: vt infra dicitur.
Ideo si q̄s ita vsu rationis quacūq; ex causa sit
priuat⁹ vt nūq; hec habere possit: neq; cōficere
pōt neq; celebrare. Si vero raro vsu ratiōis pri-
uet ⁊ illo frequēter vtat: neq; obstet aliud im-
pedimētū: cōficere quidē pōt eoispo ⁊ celebrare:
dūmō habeat coadiutorē sacerdotem.

V **Utrū demoniacus possit celebrare.**

Sol. Si fuerit ex toto liberat⁹: potest celebrare: alias
nō potest: qđ per experiētiā p̄bari pōt. Est autē
tempus p̄bationis arbitrariū iuxta discretionē
p̄lati: pensatis circūstantijs p̄sone vel dignita-
tis vel alijs huiusmodi.

Dubiū VI **Utrū existens in peccato mortali possit conficere
hoc sacramentū: ⁊ licite celebrare.**

Sol. Cōficere pōt: sed nō debet: qz cōsecrando peccat
mortaliter. Unde ⁊ cū celebrat: duo pctā morta-
lia distincta cōmittit. Anum: qz indigne cōse-
crat. Aliud: quia indigne sumit.

VII **Utrū celebraturus teneat esse certus q̄ non sit in
peccato mortali.**

Sol. Triplex inuenit^r certitudo. Quedā supernatu-
ralis: que per solā diuinā reuelationē habet: et
talis hic nō requirit^r. Alia est naturalis: qua
quis p̄ sensū vel intellectū euidenter cert⁹ est de
aliquo: ⁊ illa etiā hic nō est necessaria. Tertia
est moralis siue ciuilis: q̄ nec habet ex reuela-
tione diuina nec ex euidentia rei: sed ex p̄babi-
lib⁹ cōiecturis magis ad vnā partē q̄ ad alterā
inclinantib⁹: et ad istā tenet celebratur⁹ in p̄po-
sito dubio: vt videlicet post diligentē et sufficien-
tem p̄scientie discussionē: de qua infra capitulo

Capitulum

vi. arti. j. tractabit: cert^o sit modo p̄dicto: se nō esse in peccato mortali: et hec certitudo hic etiā sufficit.

VIII Quid sentiēdū de eo qui licet nō sit in pctō mortali: tñ fm cōsciētā scrupulosam estimat se esse.

Sol. Talis debet vel conscientiā scrupulosam deponere: vel a celebratiōe abstinere.

Dubiū

IX Quid agēdū: Si sacerdos postq̄ vel missam incepit vel ad incipiendū est p̄paratus: recordet peccati mortalis de quo nō est cōfessus.

Sol. Debet penitere cū p̄posito p̄fitēdi et satisfaciendi: et si habere possit confessorē: statim p̄fiteat. Nisi hoc absq̄ graui scandalo fieri nō possit.

X Utrū p̄petrās pctm̄ luxurie et statim p̄ hoc penitēs et p̄fitēs: possit licite eodē die celebrare.

Sol. Nō licet: sed abstinere debet ad min^o per. xxiiij. horas: vt supra dictū est articulo ij. de polluto pollutione nocturna.

Ar. III Resoluēs VII dubia: q̄ occurrūt circa ieiuniū: sobrieta-
tem et somnū ministri celebraturi.

Dubiū I

Utrū sacerdos nō ieiun^o: possit p̄ficere ⁊ celebrare.

Sol. Duplex est ieiuniū. Vnū ē ecclesie: quo scz quis vnā cōestione vni^o diei nō transgredit: et hoc non soluit per sumptionē medicine vel alioꝝ q̄ nō nutriunt: dūmodo i parua q̄titate sumant. Tale ieiuniū non sufficit celebranti. Aliud est ieiuniū nature: quod est p̄uatio cuiuscūq̄ suscepti in stomachum: vel viam ad stomachum per modum cibi vel potus: siue nutriat siue nō: vel per se vel cum alijs. Suscepti dicim^o: a p̄ncipio diei a quo quis dicitur ieiunus: hoc est a media nocte. Et tale ieiuniū requiritur ad celebrantem. Unde si quis non sit hoc modo ieiunus: q̄uis posset conficere et celebrare: tamē non debet qz grauit̄ peccaret. Et ideo cum quis est plures missas eodē celebraturus: non debet sumere ablutionis vinum: nisi in vltima

missa: vt ⁊ inferi⁹ circa resolutionē vltimi dubij
arti. v. huius capituli dices.

II Quid agendū si q̄s post missam inceptam recor/
detur se ieiuniū soluisse.

Sol. Si recorder ante cōsecrationē: tuti⁹ est q̄ cesset:
nisi graue scandalum timeat. Si post cōsecre/
tione: pcedat et perficiat: nō obstante q̄ nō sit
ieiunus: q̄ preceptū de perfectione sacramenti
maius est: q̄ preceptū q̄ a ieiunis sumat.

III Atq̄ transglutians reliq̄as q̄ post comestione in
ore remanserunt: possit celebrare.

Sol. Si casualiter transglutiant: non impediūt cele/
brationē: q̄ nō trañciunt per modū cibi vel po/
tus sed saluē: cui pmiscēt. Si x̄o studiose id
fiat: abstinendū est.

III Quid si q̄s gargarizando vel os mūdando paz/
aque aut vini transglutiat.

Dubiū **Sol.** Sicut in dubio pcedenti.

V Si quis tarda hora comederit vel biberit et nō
dū digesserit: vtrū ei liceat celebrare.

Sol. Si ex hoc nō reddat multū indisposit⁹ ad debi/
te celebrandū: licet. Si x̄o ex hoc multū per/
turbet et indisponat: tuti⁹ est vt abstineat. An
dicit glo. circa cano. Nihil. vij. q. j. Si quis
etiā ante mediū noctis cōmederit: ⁊ adhuc sen/
tiat eructatiōes quia cib⁹ non est digest⁹: q̄ diu
sentiet cibū: abstinēbit a celebratione.

VI Atq̄ patiens vomitū vel iam passus licite celebra/
re possit.

Sol. Si q̄s ex infirmitate sustineat illam passionem:
abstinere debet q̄ usq̄ sanet.

VII Quid si per totā noctē nō dormiuerit.

Sol. Sicut in pcedenti dubio. Dicit em̄ glo. in. c. Si
cōstitit: de de accu. de vinolento q̄ in taberna
pnoctauit et altera die nulla pmissa dormitione
celebrauit: q̄ nō videt ieiun⁹ sed pransus cele/
brasse: ppter indigestionē. Et glo. circa can. sa/
b 3

Capitulum

eramēta. de cōse. di. j. Jeuniū inquit dico celebra-
brata digestionē.

Arti. V Resoluens V dubia circa celebrationis abstinentiam
eiusdemq; frequentiam occurrentia.

I *Utrū liceat sacerdoti oīno a celebratiōe abstinere.*

Sol. Si sacerdos p̄ sententiā ecclesie sit ordinis ex-
cutione p̄uatus: vel ex debilitate aut egritudi-
ne fact⁹ sit impotens vel inept⁹ ad celebrandū:
tunc nō tenet celebrare. Si x̄o nō sit priuat⁹
potestate celebrādi aut alias fact⁹ impotēs vel
ineptus: tunc non licet ei omnino abstinere: q̄n
saltem teneri videat̄ ad celebrādam in p̄cipuis
festis: Et maxime in illis diebus in quib⁹ fide-
les cōmunicare cōsuenerunt.

II *Utrū expediat sacerdoti vt frequentē celebret.*

Sol. Si frequentē sit ad celebrādū disposit⁹: expedit vt
frequenter celebret. Gratissimū em̄ sacrificiū
illud est dño: ⁊ magnas atq; inenarrabiles hoc
sacramētū virtutes habet: Ideo putile est fre-
quenter celebrare et sumere: vt fruct⁹ eius sepi⁹
ac frequentī⁹ percipiatur.

III *Utrū liceat alicui quotidie celebrare.*

Sol. Circa vsū hui⁹ sacramenti ex parte celebrantis
et sumentis duo req̄runt. Primū est desideriū
cōiunctiōis ad Chrīstū: quod sit per amorē. Se-
cundū ē reuerentia: que p̄tinet ad timorē. Pri-
mū istoz incitat ad quotidianā huius sacramē-
ti frequētationē. Secūdū x̄o retrahit. Unde
si quis experimentalit̄ cognouerit ex quodidia-
na celebratiōe feruorē amoris augeri ⁊ reuerentiā
nō minui: talis quotidie celebret. Si q̄s autem
senserit per quotidianā frequētationē reueren-
tiam minui et feruorē non multū augeri: ille in-
terdū abstineat: vt cū maiori reuerentia ⁊ deuo-
tione postea celebret.

III *Utrū quis sic disposit⁹ vt laudabiliter possit cele-
brare: et possit etiā laudabiliter p̄pter sacramenti*

Dubiū

reuerēti-
a celebra-
50. In tali ca-
celebra-
tos fruct-
pater ex-
abstinen-
tate pced-
erē solut-
fōrē. W-
flea mel⁹
dispositus
in celebra-
tione aliq-
do nō cōri-
tū liceat
70. hōie nati-
abstineat:
tū docto-
que duas
uocari ne-
a p̄futu-
tū infirmit-
Ter⁹ ca-
omnū nu-
te cui⁹ ef-
p̄portatē
uocanda
vtrū celeb-
hoc an-
nō celebra-
sacrificiū
capitulum
nōdū occur-
70. vtrū vtrū
nōdū occur-

reuerentiā abstinere: melius ac laudabili⁹ faciat
a celebratione abstinendo q̄ celebrando.

Sol. In tali casu: meli⁹: salubri⁹ et laudabilius est vt
celebret q̄ q̄ abstineat. **Itā** ex celebratiōe mul-
tos fruct⁹ huius sacramēti percipere potest: vt
patet ex resolutiōe secūdi dubij p̄cedentis: q̄b⁹
abstinendo priuat. Celebratio p̄terea ex cari-
tate p̄cedit: abstinencia x̄o ex timore: vt patet
ex resolutione tertij dubij. Caritas autē timori
p̄fert. **Nec** validū est q̄ abstinēs se putat po-
stea meli⁹ fore dispositū: qz fieri p̄t vt min⁹ fiat
dispositus. Incertū est etiā si vnq̄ deinceps
sit celebraturus. Stat etiā q̄ celebrando asse-
quat aliquam gratiam specialē: quam abstinē-
do nō cōtingit nec vnq̄ fortassis recuperabit.

Dubiū v

Utrū liceat alicui p̄les missas vno die celebrare.

Sol. In die natiuitatis dñice potest quis tres missas
celebrare: vt habet. de ce. mis. cōsuluisti. Ad-
dunt doctores iij casus necessitatis: in q̄b⁹ p̄t
quis duas celebrare. **Prim⁹** est cū in die festo
occurrit necessitas vt p̄t missam diei dicat mis-
sa p̄ defunctis. **Secundus** casus est cū necessi-
tas infirmoz exigit vt viaticū pro eis cōsecret.

Terti⁹ casus est cū superueniunt pegrini: aut
occurrūt nuptie celebrationē exigētes. **Quar-
tus** casus est: cum p̄pter defectū sacerdotum vel
paupertatē ecclesiaz: vni sacerdoti plures eccle-
sie cōmendant. **Alias** nō licet nisi vnicā in die
missaz celebrare: vt habet de pse. di. j. Sufficit.

Hoc autē cauendū est cū quis plures missas
vult celebrare: ne ablutionem sumat nisi in vlti-
ma: vt sic ieiun⁹ p̄maneat et celebret.

**Capitulum tertium de dubijs circa locum
celebrandi occurrētib⁹: duos p̄tinet articulos.**

Ar. I. Resoluēs V dubia circa locum celebrandi cōmunē vi-
delicet ecclesiam incidentia.

Capitulum III

I Quis sit locus cōmunis: debet et cōueniens ad celebrandū missam.

Sol. Regulariter sola ecclesia consecrata.

II Atque ne quis possit licite quandoq; extra ecclesiā celebrare.

Sol. Potest de licentia episcopi vel superioris: dum habeant necessaria ad celebrationē requisita.

III Quid si in regiōe aliqua nō inueniat ecclesia cōsecrata: ppter destructionē ecclesiarum: vel si quis sit in itinere cōstitutus: et p̄sertim in nauigatiōe: vbi nō potest habere ecclesiā: vel cōstitutus in exercitu honesto: vel in alio cōsimili occurrēte casu: Atque ne quis possit alibi q̄ in ecclesia celebrare etiā sine licentia episcopi.

Sol. In talibus casibus potest: si habeant ibidem cetera nōcō requisita: potest enim celebrare sibi diuino vel tētorio.

III Atque in mari vel in fluminibus in quibus naues frequent agitant liceat alicui celebrare.

Sol. Nullo modo debet ppter piculū effusōis sanguinis.

V Atque in omni loco p̄secrato liceat celebrari missa.

Sol. Non: si enim locus sit interdictus: siue a iure: vt si sit pollutus sanguine vel semine: siue a iudice: vnde licet per sententiā interdicti latā cōtra locū: nō licet ibi celebrari. Et faciens cōtrariū in hoc casu: incurrit irregularitatē.

Ar. II. Resoluēs VI dubia que circa locū p̄riū scilicet altare occurrere possunt.

I Atque in ecclesia vel alibi possit quis licite celebrare super aliquo alio: q̄ altari.

Sol. Non licet nisi super altari vel fixo siue stabili: vel portatili siue viatico: quod potest poni super mensam vel arcam vel aliud huiusmodi.

Dubiū II Quale debeat esse altare super quo celebrare licet.

Sol. Altare debet esse lapideū: cōsecratū: integrum: nō enormiter fractū.

III Quibus altare debeat esse coopertū et ornatū.

Sol. Duabus pallis et corporali cōsecratis: de lino pur-

Capitulum III

ro factis: nullo colore tinctis: sed totalis albis: mundis et nitidis.

III Atque semper liceat sacerdoti super quolibet altari consecrato celebrare.

Sol. Non: nam postquam episcopus super aliquo altare celebravit: non licet illo die alteri sacerdoti super illo celebrare: nisi de licentia episcopi.

Dubiū V Quantum debeat esse altare portatile: ut sit aptum celebrationi super eo fiende.

Sol. Tantum esse debet: ut possit recipere pedem calicis et hostiam: et quod sacerdos manus super ipsum cum hostia tenendo convenienter consecrare possit.

VI Quid si sacerdos aliquod de predictis requisitum omittat: utrum scilicet consecret celebrando.

Sol. Si obseruet alia ad consecrationem necessaria: consecrat: sed tamen grauius peccat: scienter omittens.

Capitulū quartū de dubijs occurrentibus circa tempus congruum quo celebrari debet: duos habens articulos.

Arti. I. Resolvens III dubia occurrentia circa tempus celebrationis communi: videlicet die.

I Atque indifferenter in nocte et die liceat alicui missam celebrare.

Sol. Non licet regulariter nisi in die: hoc enim sacramentum ad tempus gratie pertinet: quod per diem significatur. Unde et saluator dixit: Me oportet operari donec dies est.

308.9.

Dubiū II Atque ne aliquando liceat in nocte celebrare.

Sol. Solum in duabus noctibus licet: videlicet in nocte natiuitatis christi: et in nocte dominice resurrectionis.

III Atque ne liceat quousque anni iniciū diei celebrare.

Sol. In tribus casibus licet. Primus: si necessitas postulet: ut si contingat aliquem infirmari ad mortem et non habeat hostiam consecratam: potest sacerdos celebrare et consecrare. Secundus casus: si episcopus

Capitulum

fit in itineratione: tunc potest ante diē celebrare vel facere celebrari corā se. Terti^o casus: si q̄s habeat dispensationē ab episcopo vel superiore: vt possit celebrare añ diē: alias nō est tutū: nisi aliq̄ rationabilis ⁊ vrgens necessitas superuenerit.

biū III Quid si quis celebret credens diē incepisse: ⁊ tñ nondum inceperit.

Sol. Quia quod pax distat nihil distare videt: talis excusat: p̄cipue si deuotio hoc exposcerit.

ii. II Resoluens III dubia q̄ se offerūt circa temp^o celebrandi p̄riū: scilicet horā.

I Qua hora diei liceat missam celebrare.

Sol. Missa solēnes siue publice s̄m canones trib^{us} horis celebrari debēt: videlicet hora tertia ī dieb^{us} festiuis: hora sexta in p̄festis diebus: ⁊ hora nona in dieb^{us} ieiuniorū. In hoc tamē obseruāda videt deberi cōsuetudo regionis vel religiōis. Priuate hō missa celebrari possunt a principio diei vsq̄ ad horā nonā: hoc est vsq̄ ad meridiē.

biū

II A quo tempore sumendū sit p̄ncipiū diei.

Sol. P̄ncipiū diei nō est accipiendū ab ascensu solis super nostrū orizontē: sed ab illa hora qua radij solares incipiūt illuminare nostrū hemispherium: qđ dicit p̄ncipiū aurore: et incipit vna hora et quinta pte hore: ante corporalē solis ortum.

III Quid si q̄s celebrādo nō obseruet temp^o debitū.

Sol. Si obseruet alia ad cōsecrationē necessaria: cōsecrat. Sed tamē si ex cōtemptu vel sciēter tempus debitū nō obseruet: mortalit^{er} peccat: faciēs cōtra cōstitutionē ⁊ cōsuetudinē generalē ecclesie romane.

Capitulū quintum: de dubijs que incidunt circa materialia exteriora que ad ornamentum vel cōgruentiā celebratiōis requirunt tres articulos cōprehendit.

Arti. I. Resoluens V dubia que circa vestes et indumenta sacer-
dotalia insurgunt.

I *Utr* sacerdos celebratur? specialib? debeat in-
dui vestib?.

Sol. Sic: cōgruū est em̄ vt quib? sacerdos vsus fuit
in sua ordinatione: etiā vtaf in celebratione. Et
qz in susceptiōe ordinis specialib? vestib? indu-
tus fuit: ideo et talib? vti debet in celebratiōe.

II *Quot* et q̄ sunt huiusmodi vestes vel indumēta
Sol. Simpliciuū sacerdotū sex sunt indumenta: scilicet
amic? siue humerale: alba: cingulū: manipul?:
stola: et casula.

Dubiū III *Utr* requiraf q̄ sint bñdicta siue p̄secrata.

Sol. Sic: debent em̄ esse sacrata et honesta: nec alijs
vsibus q̄ ecclesiasticis et deo dignis officijs de-
putanda.

III *Utr* celebrans absq; vestib? et indumentis bene-
dictis: efficiat irregularis.

Sol. Nō: nō qz inuenit hoc in iure positū: verūtū scien-
ter vel ex ignorantia crassa hoc faciēs: grauius
peccat.

V *Utr* necessario requiraf q̄ tales vestes et indu-
menta ceteraq; correq̄sita sint munda et nitida.

Sol. Sic: Nā vt habet in. c. relinqui. de custodia eu-
charistie: clericis precipit vt oratoria: vasa: pal-
le: corporalia et vestimenta mūda et nitida con-
seruent. Qd̄ aut̄ precipit: imperat: et quod im-
perat necesse est fieri. Si nō fiat: penā habet: vt
habet. xiiij. q. i. qd̄ precipit. Ne igit̄ illis q̄ maio-
rem curā adhibēt vt lintheamīa: vel p̄ pudor
est dicere femoralia sua sint munda et nitida: q̄
ea sup̄ quib? lo cari et tractari debet sacratissimū
et mundissimū corpus iesu christi.

Arti. II Resoluens III dubia que circa vasa ad celebrandum
oportuna occurrunt.

Dubiū I *Utr* ad celebrationē misse requirant̄ aliqua va-
sa specialia.

Capitulum V

Sol. Sic: potiori ratōe q̄ vestes speciales: p̄pter corp⁹
et sanguinē christi: vt decenter et reuerenter ibi
possint locari.

II Quot ⁊ q̄ sint huiusmodi vasa.

Sol. Duo q̄ necessario requirunt: scz calix ⁊ patena.

III De qua materia debeant esse vasa ista.

biū Sol. Hec vasa debent esse de auro vel argēto nisi pau-
ptas obsistat: In q̄ casu sufficit q̄ sint de stāno.

III Atz requirat q̄ sint cōsecrata.

Sol. Sic: fortiori ratōe q̄ vestes: p̄pter causam supe-
rius expressam.

.III. Resoluens VIII dubia occurrentia circa circūstāntias
et alia exteriora requisita.

I Atz liceat alicui sine libro missali celebrare.

Sol. Nō licet alicui: etiā si omnia memoriē sciret. Sz
debet habere librū in quo ad min⁹ missa dicen-
da cum canone contineatur: p̄pter periculū er-
roris q̄ ex obliuioe vel distractioe p̄tingere pōt.

II Utrū liceat alicui sine igne siue lumine cādele ce-
brare.

abiū Sol. Nō licet: In lege em̄ scriptū est: Ignis in altari
meo semper ardebit: qd̄ in celebratione hui⁹ sa-
cramenti maxime obseruandū est: vbi ille imo-
latur: tractat⁹ et sumit⁹: q̄ est cando: luc⁹ eterne:
et qui venit ignē mittere in terram. ⁊c.

ucf. 12. **III** Atz sacerdos solus: nullo psente: licite possit ce-
lebrare missam.

Sol. Nullo modo licet: sed ad min⁹ vnus debet esse
presens: qui sacerdoti celebranti ministrat: et in
persona ecclesie vel toti⁹ populi respondeat.

III Cui⁹ cōditiois et q̄litas debet esse ministrās.

Sol. Ministrans debet esse masculus et clericus aut
saltem sciens ministrare celebranti et responde-
re. Et si fuerint plures ministrantes: debēt etiā
huiusmodi eē conditionis: vt notat⁹ ī cañ. hoc
qz de conse. di. ij. et in glo. ibidē. Unde patet q̄
nulli femine etiā si sanctimonialis fuerit: licitū

Capitulum VI

est ad missam ministrare.

V Quid si ministrās aliqua causa vel occasione recedat de altari dimitēdo celebrantē solū: reuer-
sus tamen. Atq; celebrās debeat pcedere in
missa: vel cessare donec ministrans redeat.

Sol. Procedere debet quousq; aliqd̄ occurrat ī quo
indigeat ministerio ministrantis.

Dubiū VI Quid si ministrans recedens nō reuertat̄.

Sol. Sacerdos celebrās necessitati cōpulsus: vicem
ministrantis suppleat.

VII Quid de sacerdote incluso vel heremita ⁊ solita-
rio: An scz solus celebrare possit.

Sol. Si ei non suffragetur copia ministrantis: solus
celebrare potest: alias sec^o: vt notat̄ ī glō. circa
solutionē quarti dubij pcedentis allegata.

VIII Quid si quis omittat aliquid pdictoz̄.

Sol. Quis cōsecret: scienter tamē vel ex ignorantia
crassa omittēs: grauit̄ peccat: vt etiā circa su-
periora dictū est.

**Capitulū VI de dubijs que occurrunt in
cerimonijs cōsuetis et obseruandis in mis-
sa et circa eam: tam in agendis q̄ in dicen-
dis: tres includens articulos.**

Arti. I. Resoluens X dubia q̄ oriunt̄ circa agenda et dicenda
ante missam.

Dubiū I Atq; celebratur^o missam: aliqd̄ specialiter agere
debeat ante missam.

Sol. Sic: cū em̄ omne quod agere intendim^o per stu-
dium cōsiderationis puenire debeam^o: vt sic ad
id quod agendū est preparemur: maxime decet
vt fiat circa hoc dignissimū officiū: ne q̄s in ppa-
ratus accedēs: iudiciū sibi manducet ⁊ bibat.

Prerequirir̄ itaq; debita ac sufficiens prepa-
ratio sacerdotis: qua ita efficiat̄ disposit^o et ido

Capitulum

neus: vt digne ad celebrandū possit accedere.
Uñ ⁊ scriptū ē: Ante orationē ppara aīam tuā. Eccl. 1.

II In quo cōsistat debita et sufficiens preparatio sacerdotis celebraturi.

Sol. Preparatio illa cōsistit in debita et suffiēti cōscientie mundificatione et adornatiōe: que prequirunt debitā suiipsi⁹ p̄bationē: id est: diligentem cōscientie sue examinationē: s̄m q̄ apostol⁹ Corinthios monet ita scribens: Probet autē seipsum homo. ⁊c. 1. Cor. 11.

Et ita ex toto tria i genere requiruntur ad debitā sufficientem et dignam preparationem: scilicet.

probatio.
purgatio. } cōscie.
adornatio.

III Qualiter: et in quib⁹ quis seipsum p̄bare et examinare debeat.

Sol. Primo ⁊ ante omnia debet cum diligentia conscientia suam discutere et examinare: presertim a prima cōfessione debite facta. Si interea ne inciderit in excōmunicationē: irregularitatē vel suspensionem: aut aliquid aliud huiusmodi impedimentū. Secundo: diligenter p̄spicere debet si ne interea aliqua mala p̄cipue mortalia cōmiserit. Si ne aliqua bona ad que obligatur omiserit: vel negligenter p̄soluerit.

Tertio si aliqua huiusmodi inuenerit: an ex toto corde de istis doleat: et ea p̄pter deū quem offendit detestet. Quarto: an habeat firmū p̄positū emēdandi vitā suam: ⁊ ab omnib⁹ mortalib⁹ cauendi in futurū p̄pter deū. Quinto: an intendat omnia cōfiteri ante accessum ad celebrationē: et iuxta arbitrium cōfessoris pro eis satisfacere. Sexto: ut habeat rectā fidē cum debita intentionē et conatu ad debite et deuote celebrandū. Septimo: an debitā diligentia i discussiōe ⁊ examinatiōe p̄dictorū adhibuerit.

Hec diligenter animaduertant sacerdotes cō

Nota

rubinarij: lusofores: crapulofsi: ebriofsi: et alij cōsi-
miles in damnabili statu viuentes. Idem sentq̄
studiose qualif ad celebrandū accedant: et que
eos vltio diuina expectet.

III Quanta requirat diligentia in examinatiōe pre-
dicta: vt sufficiens reputet et debita.

Sol. Tanta requirit: q̄tā q̄s faceret in magno et ar-
duo negotio: p̄ magna ⁊ ardua re lucrāda: aut
gravi incomodo vitando: iuxta possibilitatem
humane fragilitatis. Unde si quis huiusmōi
diligentiā in cōscientie sue examinatione nō fe-
cerit: indigne ad istius sacramenti celebrationē
atq̄ sumptionē accedit: q̄ imp̄parat: ⁊ ita do-
minici corporis et sanguinis reus iudicabit.

V Quō possit quis esse aut fieri cert⁹ q̄ debita ⁊ suf-
ficientē diligentia in p̄tracta discussione fecerit.

Dubiū Sol. Ex quo hic nō requirit euidēs certitudo: cū illa
absq̄ diuina reuelatione haberi nō possit: s̄ exi-
gitur solū certitudo moralis siue civilis sicut in
alijs agilib⁹ humanis: potest quis ex pbabi-
lib⁹ cōiecturis post examinationē de debita di-
ligentia factam: satis scire et certus esse: an de-
bitam diligentia fecerit vel nō fecerit in discus-
sione precedentū: et hoc sufficit: quemadmodū
etiam dictū est supra capitulo. ij. articulo. iij. de
certitudine essendi absq̄ peccato mortali.

VI In quo cōsistat debita et sufficiens cōscientie pur-
gatio.

Sol. Talis p̄sistit post debita examinationē factā in
peccatoꝝ p̄sertim mortaliū et alioꝝ impedimen-
toꝝ si que per discussionē inuēta fuerint: totali
et omnimoda remotione vel expulsionē. Ad
quā expulsionē tria p̄cipue requirunt. Pri-
mū: est vera et perfecta cōtritiō et peccatoꝝ de-
testatio: per quā quis deo quē offendit recōci-
liat. Secundum est pura et integra confessio.

Tertiū: est recta ac debita absolutio. Non

Capitulum

eū sufficit q̄ accedens ad celebrandū sit per cō
tritionē recōciliat⁹ deo : sed exigif q̄ etiā sit re/
cōciliatus ecclesie : vt digne suscipiat sacramētū
vnitatis ecclesie : quod sit p̄ absolutionē : q̄ p̄re
quirif p̄fessionē. Et ideo si quis post mortale
cōmissum : q̄tuncūq; cōtrit⁹ fuerit : accedat ad
celebrandū absq; cōfessione ⁊ absolutione : mor
taliter peccat : nisi occurrat casus q̄ in dubio se/
quenti tanget.

VII Quid agendum si quis nō possit habere copiam
confessoris.

Sol. Si possit absq; scādalo differre celebrationē dif
ferat quousq; habuerit confessorē. Si vero imi
neat scandalū nisi statim celebret : tunc cū debi
ta cōtritione et voluntate p̄fitendū tempore oportu
no celebret : vt scandalū euitet. Si tamē ex
negligētia sua desit cōfessor : quē habere potuis
set si debitā diligētiam fecisset : specialit̄ peniteat.

ubiū

VIII Quib⁹ ornāmētis p̄sciētia celebraturi debeat eē
adornata : vt digne et debite possit celebrare.

Sol. Necessariū ē vt digne celebratur⁹ accedat oma
tus recta fide : debita intentione : et sufficiēti co
natu ad debite reuerentē ⁊ digne celebrandum.

Decens est etiā vt decorat⁹ sit hūmilitate : ca
stitate : iusticia : ⁊ ceteris virtutib⁹ q̄ per vestes
sacerdotales significant.

IX Utrū celebratur⁹ teneat dicere horas canonicas
ante missę celebrationē.

Sol. Talis ad min⁹ dicere tenet ante celebrationem
matutinas : alioq̄n mortalit̄ peccat. Ad alias
autē horas canonicas non tenet añ missam sub
peccato mortali : nisi aliqua specialis cōstitutio
vel approbata consuetudo eum ad hoc obliget.
Nihilomin⁹ p̄gruū videt vt etiā p̄me ante ce
lebrationē dicant. In ceteris attendenda est
cōsuetudo ecclesie cathedralis vel regiōis : cui⁹
est pars vel subditus.

Dubiū x *Utz sint aliqua alia specialiter dicenda vel agenda ante missæ inceptiōē a celebraturo.*

Sol. In hoc attendenda est cōsuetudo diocesis vel religionis sue: s̄m quam si aliqua alia p̄mittant q̄ ad decentiā: reuerentiā ⁊ deuotionē deseruiāt: decet vt ita obseruet. Unde vbi cōsuetū est vt dicant isti psalmi: *Nō dilecta: Benedixisti: Inclina: Credidi: et De profundis:* cum quibusdam p̄cib⁹ ⁊ collectis. Vel etiā q̄dā psalmi ⁊ orōnes ad lotionē manūū et inductionē sacrarum vestiū ⁊ ad accessum ad altare: nō sunt ista a celebraturo omittenda vel p̄tēnenda. Solet etiam p̄mitti cōfessio generalis publica et osculatio altaris: apud quosdam thurificatio: p̄cipue ante missas solēnes: que suo mō etiā sunt obf̄uāda.

Ar. II. *Resoluēs XIII dubia occurrētia circa dicēda ⁊ agenda in missa: modūq; dicendi atq; agendi.*

I *Que sint dicenda et agenda in missa et quō.*

Sol. Generaliter illa dicenda et agēda sunt: et eo mō que ⁊ s̄m quod ordinatio ac cōsuetudo diocesis vel religionis celebrantis obseruat.

II *Utz sacerdos in missa debeat vel possit aliquid aliud dicere q̄ in libro missali cōtinet.*

Dubiū Sol. Magis expedit q̄ nihil aliud dicat: potest tamē cogitare aliqua deuotionē excitantia. Si igit̄ affectū habeat ad aliqua dicēda: p̄transseat illa cogitando atq; meditando.

III *Utz verba canonis debeant dici secrete: sicut et orationes in missa que secrete vocant̄.*

Sol. Sic: p̄pter multas causas: q̄s nō op est recitare.

III *Utz cetera p̄ter canonē et secretā vel secretas: si p̄les accipiāt: debeāt alta ⁊ audibili voce dici.*

Sol. Ita expedit fieri: Non em̄ absq; causa rationabili ecclesia fecit distinctionē inter canonem et alia dicenda: per hoc nāq; excitant ⁊ edificant̄ astātes. Si t̄n̄solus ministrans astet: qui for tassis (vt apud quosdam religiosos consuetum

Capitulum

est) postea sit celebraturus: et sub ministracione se aliquo modo recolligat meditando: non videtur hac de causa necessarium: debet tamen nihilominus consuetudo loci obseruari.

V Vt in memorijs viuorum et mortuorum: debeat aliquo modo fieri nominatio.

Sol. Non est necesse. Si tamen celebrans ex nominacione eorum sentiat deuotionem augeri: poterit nominare: cauendo nihilominus puritate propter astantes.

VI Vt sacerdos cupiens aliquorum nominatim habere memoriã: possit ante celebracionem hoc facere.

Sol. Expediit ut ita faciat: presertim si publice et coram multis sit celebraturus: vel si multorum nominatim memoriã habere velit. Sicut etiam expediit ut celebraturus habens desiderium dicendi vel meditandi alia specialia pro deuotione maiori excitanda circa sumptionem sacramenti: hoc faciat ante celebracionem: vel etiam sub celebracione si missa in notis cantet: et tempus aptum ad hoc habeat.

VII Vt requiratur attentio celebrantis circa dicenda et agenda.

Dub. Sol. Quemadmodum non necessario requiritur actualis intentio: ut superius in capitulo. iij. articulo. iij. circa resolutionem tertij dubij dictum est: Ita etiam non necessario requiritur actualis et continua attentio: virtualis tamen semper est necessaria. Est autem virtualis attentio: virtus quedam relicta ex actuali attentione propria: et intentione siue proposito perseuerandi in tali attentione actuali. Et hec etiam sufficit: nisi interrumpatur per actuali attentionem sibi contrariam: siue voluntariam conuersionem vel euagationem ad alia. Veritatem studiosam diligentiam adhibere debet celebrans: ut actualem attentionem retineat: et ne ad alia distrahatur: quoniam si quis debitam diligentiam non adhibeat: a peccato non potest excusari.

VIII Vt ad debite et digne celebrandum: requiratur de-

uotio in celebrante.
Sol. Deuotio duob' modis potest accipi. Primo: pro voluntate prompte tradendi se ex dilectione ad ea que pertinent ad dei famulatū. Secūdo: p feruore dilectionis: quo mens cū quadam suauitate ⁊ delectatione eleuat ad deū. Et fm vtrūq; modū duplex potest eē deuotio. Quedā em̄ est actualis: quādo scz actualiter voluntas p̄mpte se tradit diuino obsequio: vel mens actualiter feruet in dilectione. Alia est virtualis: vt cū ex actuali et p̄uia deuotiōe: relinquit quedā virt' q̄ ad actus sequentes cōcurrit. Circa actualem deuotionē duo sunt cōsideranda: scz deuotio ipsa: et conat' ad acquirendū eam. Circa officiū etiā misse duo attendenda sunt: scz misse celebratio: ⁊ ad celebrādū debita preparatio. Sacerdos itaq; celebratur' in preparatiōe circa examinationē et p̄bationē suiipsi': tenet habere deuotionē p̄mo modo dictā actualiter: hominis em̄ est preparare animū. De hac deuotione videt esse intel ligenda glosa. j. Cor. xj. dicēs: Indign' est: qui nō deuota mente accedit ad eucharistiā. Ad deuotionem s̄o secundo modo dictam actualiter habendam nō tenetur. Ille em̄ feruor dilectōis a domino gratuite dat. Unde aliquādo desiderat' dari: denegat: vel datus: subtrahit alicui: fm q̄ dispositio eius meret: vel salutē sue domin' nouit expedire. Verūtamē celebraturus tenet toto conatu illū feruorē desiderare: et possibilem diligentīā adhibere: faciendo totū quod in se est vt sibi detur: Mitendo omnē teporem: distractionē et euagationē mentis expellere: et si aliqd̄ huiusmodi occurrat: deliberate nō tenere: hoc em̄ faciendo: nō cēset indign' sed sufficient' deuot' accedere. Unde si ptunc ille feruor ei nō detur: nō debet p̄pter hoc a celebratione abstinere: sed absq; scrupulo celebrare. In ipsa autē celebratione non requirit' de necessitate deuotio actualis p̄mo modo accepta: sed sufficit et etiā requirit' virtualis ex actuali p̄cedente relicta. Licet etiā nō requiratur actualis deuotio sc̄do mō dicta: eo q̄ nō est i libera

Capitulum

potestate nostra: requirit tamē et sufficit desiderium cum
possibili conatu actuali ad acq̄rendū illam deuotionē:
ta q̄ celebrans faciat quod in se est: cor sursum eleuan-
do: put̄ et ipse astātes excitat et hortat̄ cū dicit: Sursum
corda. Circa quod dicit Ciprian⁹ papa: vt habet de
ose. di. j. q̄n. Ideo sacerdos pfatione p̄missa parat fra-
trū mētes dicēdo: Sursum corda: vt dū respōdet plebs:
Habem⁹ ad dñm: admoneat̄ nihil se aliud q̄ dñm cogi-
tare debere. Laudat̄ p̄tra aduersariū peccat⁹: et soli deo
dateat: nec ad se hostem dei venire patiat̄. Nec ibi.

X Atq̄ celebrans debeat stare capite discooperto.

Sol. Sic: vt habet de pse. di. j. c. null⁹: Nisi occurrat
rationabilis causa cooperiendi. Et si q̄s absq̄
tali causa stet cooperat⁹: grauit̄ peccat: vt habet
ex eodem capitulo.

XI Cū q̄ debeat fieri ablutio p̄ sumptionē sanguis.

Sol. Cum vino: vt habet in. c. ex parte de cele. mis.
Cuius ratio inferius vltimo capitulo reddeat̄.

XII Atq̄ sacerdos post missam inceptam licite possit
desistere: officium nō perficiendo.

Sol. Nō pōt: nisi occurrat aliqua rationabilis et suf-
ficiens causa.

XIII Quid agendū si sacerdos post missam inceptam
moriat̄: vel in talē infirmitatē aut debilitatē in-
cidat: vt nō possit perficere.

Sol. Si aliquod istoz cōtingat ante cōsecrationē: nō
est necessariū q̄ missa p̄ aliū pficiat̄: potest tamē
fieri si assit alius sacerdos disposit⁹. Et ille inci-
piat vbi prior dimisit: quod si nesciat: potest in-
cipere a principio. Si x̄o aliquod p̄dictoz con-
tingat post cōsecrationē corporis et ante p̄secre-
tionē sanguinis: vel post cōsecrationē vtriusq̄:
tūc debet suppleri et pfici missa p̄ aliū dispositū.

Si autē cōtingat hoc in pfatione verborū cō-
secrationis corporis: verbis iam in parte p̄nun-
ciatis: similiter pficiat̄ per aliū: q̄ incipiat ibi.
Qui pudie. Et si illud cōtingat in cōsecratione

sanguinis: incipiat ibi. Simili modo. Sic etiā agendū videt cum dubitat: vtz prio: sacerdos inceperit verba cōsecrationis pferre: et nō per fecerit. Nec reputandū est tunc fieri iteratio nem. Quia nō intelligit iteratū: quod ambigi tur esse factū.

XIII Quid agendum si celebranti sanguis per nares erumpat: vel fluere incipiat.

Sol. Pausare debet reclinando vel sedendo: donec flux⁹ cesset. Lauere autē debet ne vestes vel ali qua sacra per sanguinē coinquinent: recipiēdo il lum vel in aliquo vase vel pāniculo put discre tionē sue melius cōuenire videt. Si autē ille flux⁹ restringi nō posset: neq; sacerdos officii p ficere: tūc agendū est vt in casu dubij pcedētis.

XIII. Quid si sacerdos omittat aliqd vl aliqua de di cendis vel agendis in missa.

Sol. Si obseruet ea q̄ necessario ad cōsecrationē req̄ runt: cōsecrat: sed tamē grauit peccat si scienter omittat aliqd notabile ex institutione vel cōsue tudine ecclie ad hoc officii requisitum: vtputa misse introitū: Epistolā: Euāgelium: vel aliud huiusmodi. Si autē aliqd modice reputatio nis: vel ex negligentia aliqd omittat: min⁹ pec cat. Diligentissime tñ cauere debet ne ptingat.

Ar. III. Resoluens III dubia que occurrūt circa dicēda: agē da: et cauenda post misse celebrationē.

Dubiū I Atq; aliq̄ specialit̄ sint dicēda p⁹ misse celebratōez.

Sol. Sic: pmo namq; ⁊ ante omnia: dicende sunt cor de et ore: debite et deuote gratia ⁊ actiōes. Quz eñ vt et ipse celebrans in prefatione prestatur dignum et iustum sit atq; equum et salutare: vt semp et vbicq; dño gratie agant: qz ī nullo loco vel tempore nobis beneficia sua clement largi ri cessat: dignissimū: iustissimū ⁊ equissimū ē: vt hoc fiat post hui⁹ beneficij pceptionē: et tanto diligēt⁹ atq; deuot⁹: q̄to inter oia beneficia

Capitulum

hominib⁹ a deo collata : illud vnū de maximis habet. Non solū autē ideo gratias agere debet celebrās ne ppter ingratitudinē de tāto beneficio graui⁹ iudicet a domino : sed et vt de tali gratias debitas exhibēs : potioꝝ beneficiorū dign⁹ efficiat : et p̄cipue : vt ad crastinā celebrationē : vel saltē spiritualē isti⁹ sacramenti sumptionē ad quā semp tenet esse disposit⁹ : preparatioꝝ reddat. Semp em̄ celebratio p̄cedens : dispositio ac preparatio esse debet ad sequentem .

Magis autē attēdēda ē in hmōi gratiaꝝ actōe feruida cordis deuotio : q̄ plūx labioꝝ oratio .

II Atꝫ p⁹ celebratōēz aliq̄ etiā singlarit̄ sint agēda .

Sol. Sic : debet em̄ is qui celebrauit in omnib⁹ timore : virtuose et exemplariter se habere : et in bonis occupationib⁹ exercitijsq̄ salutarib⁹ cōsolationē et delectationē querere : vt in meditando : psallendo : orando : studendo : scribendo : legendo : docendo : et horas canonicas debite persoluendo . Ita vt et diabol⁹ nūq̄ eum ociosum inueniat : et ad futura dona paratioꝝ fiat .

III Que sint sacerdoti post celebrationē cauenda .

Sol. Maxime cobibēda est lingua : ne loquat̄ leuia : inutilia : scurrilia vel dolosa verba . Sic etiā visus : ne videat vana . Et suo modo sensus ceteri sunt custodiēdi : p̄cipue etiā crapula et ebrietas fugiēda : ioci ⁊ ludi vitādi . Et vt hec facilius fieri possint : studendū est : vt dicit beat⁹ Greg⁹ : vt semp anim⁹ in suo pondore et vigore seruet̄ : ne postea eum fluxa cogitatio dissoluat : ne vana leticia mentē subrepat : et lucrū cōpunctiōis anima p̄ incuriā fluxe cogitatiois perdat .

III Atꝫ statim post missē celebrationē : sit comedendum vel bibendū .

Sol. De iure nō debet fieri . Unde in canone : tribus . de cōse . di . ij . dicit̄ : Si mane dñica portio edif̄ : vsq̄ ad sextā ieiunēt ministri qui eā sumpserūt .

dubiū

Et si tertia vel quarta hora acceperit: ieiunent
vsq; ad vespervas. Sed de consuetudine hoc ius
nō seruat: ppter reuerentiā tñ tāti sacramenti:
dignū est vt a cibo et potu abstineat donec de/
bite gratia actiones sint reddite: et ita etiā in/
terea species sacramentales verissimiliter existi/
ment corrupte.

**Capitulū VII de dubijs occurrentib⁹ cir
ca materiā ad cōsecrandū aptam: videlicet
panē ⁊ vinū: VI cōtinet articulos.**

Arti. I. Resoluens sex dubia que incidunt circa panē cōsecrā/
dum siue hostiam anteq̃ cōsecratur.

I Quis et qualis debeat esse panis: vt cōsecrari et
ex eo cōfici possit corp⁹ chusti.

Dub. Sol. Debet esse tritice⁹: aqua naturali cōfect⁹: ⁊ azy/
mus: id est nō fermentat⁹.

II Quis agendū: si sacerdos percipiat panē nō eē
triticeū: vel alia aqua q̃ naturali cōfectum: aut
fermentatū.

Sol. Si aliqd̃ istoz percipiat añ inceptionē canonis:
panē illū remoueat: et aptū apponat. Et sine ali
cui⁹ repetitione pcedat. Si post inceptionem
canonis et ante verba cōsecrationis: remoueat
vt supra: et canonē reincipiat: hoc videt̃ tuti⁹ ⁊
cōuenientius. Si post verba cōsecratiōis pa/
nis: ⁊ siue ante siue post cōsecrationem sanguis:
ante tamen sumptionē panis: remoueat ille pa/
nis: et recipiat aptus: atq; consecret: vt supra.
Panis x̃o supra quē plata sunt verba cōsecre/
tionis: reuerenter tractet: et sumat a celebrāte
post sumptionem sanguinis vel a ministrante.

Si p⁹ sumptionē illi⁹ panis et ante sumptio/
nem sanguinis: recipiat de nouo panis aptus:
et cōsecret: vt supra: atq; sumat: nō obstante q̃
ieinnū sit solutū per sumptionē panis non cōse/
crati: q; pceptū de perfectione hui⁹ sacramenti

Capitulum

maioris est pōderis: q̄ p̄ceptū q̄ hoc sacramen-
tum a ieiunis sumat. Si post sumptionē sang-
uinis: reponat nou⁹ panis apt⁹ vt supra: et no-
uū vinū: et cū repetitioe canonis: fiat noua cōse-
cratio vtriusq; atq; sūptio: ne sac̄mentū maneat
imfectū. Si x̄o panis apt⁹ et debit⁹ haberi
nō posset aū cōsecrationē: deserat missa incepta.

III Quid agendum si panis appositus percipiatur
esse corruptus.

Sol. Quia panis corrupt⁹ dicit⁹: q̄ substantiā et spe-
ciem panis perdidit: vel ex putrefactioe: vel ve-
tustate: vel alio huiusmodi: quod percipi potest
cum continuitas soluitur: et sapor: odor: color:
aliaq; accidentia mutata sunt: Ideo non est pa-
nis: neq; cōsecrabilis. Si ergo percipiat aliq;
modoꝝ circa p̄cedens dubiū expressoꝝ: agatur
etiam eo mō quo ibidem dictū est.

III Quid agendū si panis nō fuerit apposit⁹: vel p⁹
appositionē ablat⁹: et nō percipiat donec ve-
niat ad verba cōsecratiois.

Sol. Apponat panis aptus: repetat canon: et fiat cō-
secratio illius.

V Quid agendū: si panis sit disposit⁹ ad corruptio-
nem: sicut notari potest ex aliquali mutatione
saporis vel odoris: vel si habeat foramē vel fra-
cturā: aut ablata sit aliqua particula: vel nō sit
rotundus vt moris ē: vel habeat maculam aut
aliū defectū cōsimilem.

Sol. Si aliquis istoꝝ casuū occurrerit et percipiatur
ante cōsecrationē: p̄pter reuerentiā sacramenti
remoueat panis ille: et apponat ali⁹ aptus. Si
autē ali⁹ haberi nō possit: p̄cedat nihilominus
in missa: et perficiat: nisi defectus in pane adeo
notabilis fuerit q̄ graue scandalū astantiū ti-
mendū sit si procedat. Si x̄o post cōsecratio-
nē percipiat talis defect⁹: aut in ipsa cōsecratio-
ne p̄cedatur et perficiat officium.

dubiū

Utrū in a
vel cant
fiteri co
Sol. In nullo
crimino
dicit: q̄ si
dia sunt
Sol. Solens VII
vult sine corp
Utrū sacer
Sol. Quoties
Utrū in p̄
Sol. Nō semp
bestias p
dicit p̄m
nere. S
firmitate
haberet a
lam quā i
pani infir
sanguine
Vnde pan
cōsecrata:
vna tan
Utrū age
le super co
fia cōsecr
Sol. Dicitur
de vel san
Utrū age
dentale
vt manu
Sol. Quia be
lonatis
sanguine
lentran
et cetera

Dubiū VI *Utrū in aliquo casu sacerdos licite possit legere vel cantare missam et nō cōsecrare panē: siue cōficere corpus christi.*

Sol. In nullo casu licet. Grauius em̄ peccat presbyter criminofus qui se celebrare simulat et nō celebrat: q̄ si celebraret. Proxius itaq̄ falsa remedia sunt abiiciēda: q̄ sunt veris picul' grauiora.

Arti. II *Resoluens VIII dubia que occurrunt circa panē cōsecratū siue corp' christi ante sumptionē.*

I *Utrū sacerdos cōsecrans panē: teneat sumere.*

Sol. Quotiens sacerdos cōsecrat: tenet sumere.

II *Utrū in p̄dicto casu teneat semp totū sumere.*

Sol. Itō semp tenet. Si em̄ sacerdos p̄secret plures hostias pro viatico infirmoꝝ reseruandas: vel alijs p̄tunc dispensandas: nō tenet nisi vnā sumere. Si etiā aliquis sub missa icideret in infirmitatē vbi imineret periculū mortis: et non haberet alia hostia cōsecrata: debet sacerdos illam quā ipse sumptur' erat totam: diuidere: et partē infirmo dare. Si etiā post sumptionem sanguinis et ablutionis reperiret aliqua notabilis particula hostie consecrate vel tota hostia cōsecrata: reseruari debet et nō protunc sumi: vt infra tangetur.

Dubiū

III *Quid agendū: si deprehendantur aliquę particule super corporalib: palla: vel patena: que de hostia cōsecrata sint resolute.*

Sol. Diligent' recolligant': et sumant' cū hostia sumēda vel sanguine ante sumptionē ablutionis.

III *Quid agendū: si p̄pter frig' aut aliā causam accidentalē: hostia vel pars ei' ceciderit in calicem de manu sacerdotis.*

Sol. Si tota hostia inciderit: nihil iterādū ē: sed obseruatis ceteris obseruandis: sumat' simul cum sanguine. Si hō pars aliqua in manu remanserit: frangat' illa: et pars vnq̄ mittat' in calicem et procedat' vlteri' more consueto.

Capitulum

V Quid agendū: si ceciderit hostia dissecta vel ps ei⁹ sup terrā: vel lapidē: vel pānū: aut aliud simile.

Sol. Statim reuenter leuet: et reponat illuc vnde cecidit: perquirat q̄ diligens si aliquę particule de hostia resolute ibi remanserint: que cōsimiliter leuentur. Deinde locus vbi hostia iacuit radatur: et abrasa cōburant: cineresq; in sacrario reponant. Et si loc⁹ nō possit conuenienter statim radi circumsignetur: et cooperiatur ne pedibus tangatur: donec cōmode radi possit. Si vero super pannum: vestem: aut aliud huiusmodi ceciderit: diligenter excutiat pars illa vbi iacuit super corporale vel patenam: poterit insuper lauari: et aqua lotionis in piscinam mitti.

Et vbi occurreret casus: q̄ sacerdos nō posset conuenienter vel sine graui scandalo leuare: vel si esset periculū in mora: vt timeretur q̄ animal brutū aut puer sumeret: vel pedib⁹ cōculcaret: vel aliud huiusmodi: tunc debet reuenter leuari a ministrante: v^l alio etiā laico si nō assit alius sacerdos: et porrigi ad manū celebrantis.

VI Quid agendū: si sacerdos casualiter tangat hostiā cū naso: mento: barba: veste: vel alio hmoi.

Sol. Si notabiliter tetigerit ita vt verisimiliter time-ri possit q̄ aliqua particula minima hostie ibidem manserit adherens: statim post sumptionē hostie vel ante si cōmode fieri possit: fricet cum extremitate patene sup corporale illa pars nasi: menti: vel illi⁹ quo tacta fuit hostia: Deinde excutiat corporale super patenā: et si aliquid ibi appareat de hostia: sumat vel mittat in calicē: et sumat cum sanguine: et nihilomin⁹ post ablu-tionē digitorū: discrete lauet vel humectetur cū digito eadē ps rei cōtacte: et abstergat cū pāni-culo abstersiuo quo calix abstergi solet. Si cū veste aut alio cōsimili tetigerit: excutiat pars illa sup patenā vel corporale: et agat vt supra.

ubiā

Quid ag
aliq alio
Sol. Fiat vili
hostia
turer p
possit
et cōfoc
Quid ag
copi ob
nis vel p
maneret
Sol. In tali ca
dos effu
vt sacer
q̄ que m
Sol. Hinc VII
obvult iun
Quid ag
maneat p
Sol. Quodā e
trasp si
vnderet
vt parit
vt sacer
fari nō
n possit
trilla p
fari vici
ludē
Quid ag
tr aliq
Sol. Quodā
merian
natur
clur e
tallo m
pina

VII Quid agendū si hostia consecrata: per ventum vel aliq̄ alio mō fuerit amota de altari et amissa.

Dubiū

Sol. Fiat diligentissima perquisitio ad inueniēdum hostiam: que si inuenta fuerit: reuerent̄ reponatur: et pcedatur in missa. Si x̄o inueniri non possit: accipiatur noua hostia: reincipiat canon et cōsecratur: deinde pcedatur mō psueto.

VIII Quid agendū: si cum sumendū est sacramentū: corp⁹ christi miraculose appareat sub specie carnis vel pueri vel aliqua alia: nō cōuenienti hu/mane refectioni.

Sol. In tali casu nō est sumendū. Nec ppter hoc sacerdos efficit transgressor precepti: quo mādatur vt sacerdos cōsecrans sumere debeat consecratū: qz que miraculose fiunt: legib⁹ nō subduntur.

Ar. III. Resoluens VII dubia circa panē consecratū siue corp⁹ christi: post sumptionē occurrence.

I Quid agendū sit: si in sumptione sanguinis remaneat pars hostie in fundo calicis.

Sol. Lauendū est ne infundat̄ vinū vt cum illo sumatur: qz si cū vino sumeret: ex quo vinū citi⁹ descenderet in stomachū et pueniret descensum illi⁹ partis hostie: tunc iam solutū esset ieiuniū: et ita sacerdos non ieiun⁹ sumeret: qd̄ in hoc casu fieri nō debet: cum aliud et facile remediū haberi possit: hoc videlicz: vt digito consecrato duca- tur illa pars ad labiū calicis: et inde sumat: postea digitus sugatur et abluatur cum vino: et illud etiā sumatur.

Dubiū

II Quid agendū: si p̄ sumptionē sanguis repian- tur aliq̄ pticule siue reliquie resolute de hostia.

Sol. Si certū sit q̄ sint resolute de hostia consecrata: et reperiant̄ ante sumptionē ablutiois: statim sumantur. Si post sumptionē ablutiois reperiat̄ur: et sit aliqua ita magna q̄ possit ab sq̄ periculo tractari et reseruari: tūc reseruet̄ vsq̄ ad primā celebrationē: in qua cum hostia sumat:

Capitulum

nisi graue scādalu timeat euenire ex reuatiōe.

Si autē oēs sint adeo parue q̄ absq̄ pericu/lo tractari ⁊ reseruari nō possint: tunc sumant: nō obstante q̄ prius sumpta sit ablutio: quia q̄ diu sacerdos est in actu perfectionis sacramenti et recollectionis reliquiar: q̄cquid sit: dicit̄ fieri mox et in cōtinenti: nullo actu cōtrario in termedio: id est quasi simul sumeret omnia ante q̄ censeatur nō ieiun⁹. Ubi etiā solutū esset ieiuniū: nō obstaret: q̄ preceptū de p̄fectione sacramenti maius est: vt supra patuit. Cautum tamen videt̄ vt ante ablutioē reliquie diligenter perquirant̄ et recolligentur atq̄ sumantur.

Si hō dubiū sit vtr̄ reliquie iste resolute sint de hostia cōsecrata vel non cōsecrata: agatur vt dictū est: cum hac tamen generali intentione ac cōditione: si sint cōsecrate.

III Quid agendū si post sumptionē sanguinis reperiat̄ aliqua hostia integra.

Sol. Si certum sit q̄ sit consecrata ⁊ reperiat̄ ante sumptionē ablutiois: statim sumi potest: vel reseruari. Sic etiā agendū est: si super manserit aliqua hostia de eis quibus alij communica uerunt. Si post sumptionem ablutiois inueniatur: reseruetur pro viatico: vel in sequenti celebratione sumat̄. Si hō dubiū sit an sit cōsecrata: agatur eodē modo: cum hac tamē p̄ditione: si sit cōsecrata.

III Quid agendū: si quis post sumptionē corporis christi statim patiat̄ vomitū.

Sol. Reuerenter recolligant̄ species panis si discerni possint: et reponant̄ in sacrario: vel sumant̄ ab aliquo: si saltē assit aliq̄s ad sumendū dispositus absq̄ nauſea: ⁊ ea ī qb⁹ inuēte fuerint species: cōburant̄: ⁊ cineres in sacrario recōdant̄.

V Quid agendū: si quis post sumptionē ex infirmitate statim emittat̄ per secessum quod sumpsit.

Sol. Recolligat̄ spēs: ⁊ fiat sicut ī casu p̄cedēt̄ dubij.

VI Quid agendū: si hostia cōsecrata ⁊ reseruata reperiatur putrefacta: vel aliunde corrupta.

Dubiū Sol. Reuerenter tractet: et in sequenti missæ celebratione sumat: et in sequenti sumptionem sanguinis. Si hō sumi nō possit: recondatur in sacrario.

VII Quid agendū: si hostia cōsecrata comesta fuerit a mure vel alio bruto animali.

Sol. Si animal illud statim apprehendi possit: aperiat tur corpus eius: et diligenter perquiratur tam in ore q̄ in intestinis si aliquæ species inueniri possint: que si inueniantur: recolligant et recōdantur in sacrario. Corp⁹ hō animalis cōburatur: et cineres similiter recondantur.

Ar. III Resoluens XIII dubia circa vinū priusq̄ cōsecratur incidentia.

I Quod et quale debeat esse vinum: vt sit aptū ad cōsecrandum.

Aqua vinata
seu aqua sup/
fusa super acer
uos vuarū p⁹

Solu. Debet eē vinū vitis de vua exp̄ssum: qz nō est vinū.

Et iō nō pōt hoc
sacramētū ꝑfici in

Agresto: id est
succo de vua im/
matura exp̄presso.

Dubiū

Aceto.

Malogranataꝝ

Mororꝝ

qz nō ē vinū

Vino Cerasorꝝ

Vitis adhuc in

vua ꝑtento: qz nō ē exp̄ssū de vua:
vnde magis habet rationē comesti
bilis: q̄ potabilis.

II Quid agendū: si loco vini fuerit aqua vel ali⁹ liquor posit⁹ in calicem.

Capitulum

Sol. Si sacerdos hoc percipiat ante consecrationem panis: et vinū habere non possit: missam deferat imperfectam. Si autē vinū habere possit: effundat priorē liquorē: et imponat vinū cum aqua: pcedatq; vlteri⁹ nihil repetendo. Si x̄o percipiat post p̄secrationē panis et ante cōsecrationē calicis: et vinū nō possit habere: pcedat nihilomin⁹ corpus christi sumēdo absq; sanguine: et missam terminādo. Sed si possit habere vinum: effundat liquorē: et preparat calicē vt supra: pcedatq; ad cōsecrationē calicis: Incipiendo ibi: Simili modo: nihil repetens de prius lectis. Si autē percipiat hoc post consecrationē calicis ⁊ ante sumptionē atq; diuisionē hostie: tūc effundat illū liquorē in aliud vas: qui postea ppter reuerentiā verborū cōsecratiōis sup ipsum prolatoꝝ: mittatur in piscinam: Imponatq; vinū aqua mixtū in calicē: quo facto: accedat ad cōsecrationē sanguinis reincipiendo ibi: Simili modo: et deinde pcedat more cōsuetō. Vbi x̄o vinū haberi non posset: sumendū est corp⁹ absq; sanguine: vt in casu p̄cedenti. Et ita etiā in sequentib⁹ agendū est: si vinū haberi nō possit. Sed si hostia sit diuisa: et pars missa ī calicez: tunc caute extrahat illam partē: ⁊ reponat sup patenā: ⁊ liquorē effundat in aliud vas: quē postea sumat post abluionē: vel in sacrario recondat: ppter reuerentiā hostie p̄secrate impositē in ipsum. Deinde imponat vinū cum aqua: ⁊ reincipiat vbi pri⁹: pcedendo ad consecrationē sanguinis. Et quilla pars hostie que extracta est de calice nō potest bene tractari ppter humectationē: ideo capiat aliā partē hostie nō humectatam: et cum verbis ac signis cōsuetis mittat in calicez: partē x̄o humectatā sumat cum alia parte nō humectata: ⁊ pcedat vltcrius more solito. Si x̄o p̄dictum liquorē percipiat post sumptionē corporis: ante tamē sumptionē et gustationē istī liquoris in debiti: tunc sicut prius extrahat partem hostie missam in calicē: ⁊ reponat super patenā: ⁊ faciat cum liquore vt prius. Imponatq; vinū cū aqua: et cōsecret sanguinē: reincipien

do vt supra . Et vbi faciēda sunt signa super calicē cū hostia anteq̄ d̄r: et etiā cū dicitur: Pax dñi rē . faciat signa illa absq̄ hostia super calicem. In ceteris p̄cedat more solito: tādē sumat partē hostie humectatā et postea sanguinem: et missam perficiat vt cōsuetū est . Sed si liquorem illū sumere inceperit: ⁊ adhuc in ore teneat vel partim deglutierit: dūmodo pars hostie in calice remāserit: emittat discrete ex ore in aliud vas: et extrahat partē hostie: et agat cum liquore ⁊ ceteris vt in casu p̄cedenti . Si aut̄ etiam partē hostie in os susceperit non tamē transglutierit: discrete et caute totū emittat ex ore in calicem: deinde extrahat partē hostie vel particulas ei⁹ si in particulas resoluta fuerit: et faciat in ceteris vt supra . Si hō partem hostie cum liquore sumpserit: tūc nisi graue scandalum timeatur: apponenda est alia hostia cōsecranda: ⁊ calix cum vino et aqua preparandus: et reinciipiendū est a canone: et vtq̄ cōsecrandū atq̄ sumendū . Sed si graue scandalū timeat ex appositōe noue hostie: tūc solū p̄paretur calix cū vino ⁊ aqua: ⁊ incipiat ab illo loco: Simili mō: et cōcludatur cum istis verbis: hec quotiēscūq̄ feceritis in mei memoriā facietis: et statim sanguis sic cōsecratus sumat . Nec obstat in istis casib⁹: solutio ieiunij: q̄ preceptū de perfectiōe sacramenti mai⁹ est: q̄ preceptum de ieiunio: vt supra dictū est . In omnib⁹ etiā dictis casib⁹ cum tali cautela et discretione agendum est: vt q̄tū fieri poterit: scandalū euitetur . Unde neq̄ hostia neq̄ calix iterato eleuari debet: si prius facta fuerit eleuatio .

Dubiū III

Sol.

Quid agendū: si impositū sit vinū corruptū .
 Quia vinū corruptū specie vini atq̄ substantiā amisit: sicut mutatio accidentium demonstrat .
 Ideo nō est cōsecrabile . Cum ergo percipit esse

Capitulum

corruptū aliquo modoꝝ expressoꝝ in preceden-
ti dubio: agatur vt ibidem expositū est.

III Quid agēdū: si vinū nō sit impositū calici: neq;
aliquis alius liquor: sed dimissus sit vacu⁹.

Sol. Nō cito percipit: imponendū est vinū aqua mix-
tum: et vlteri⁹ pcedendū. Si autē vinū habe-
ri nō possit: ⁊ fuerit ante cōsecrationem panis:
tunc missa deserat imperfecta. Si hō cōse-
cratio panis facta sit: pcedat in missa: vt circa se-
cundū dubiū huius articuli tactū est.

V Quid agendū: si vinū sit dispositū ad corruptio-
nem non tamē corruptum: vt si acescat: vel si sit
pendulū: aut fetidū vel imundū: aut aliū p simi-
lem habens defectū.

Sol. Si percipiat ante cōsecrationē calicis: remouea-
tur ⁊ apponatur vinū aptū: si haberi possit. Si
autē haberi nō possit: vel si percipiat post cōse-
crationē: pcedatur ⁊ perficiat officiū.

ubiū **VI** Vtꝝ in musto possit cōfici hoc sacramentū.

Sol. Potest cōfici: sed nō debet si nō sit defecatu vel
purificatu: nisi necessitas cogat: qua cogente:
posset etiā exprimi de vna in calicē.

VII Vtꝝ vino psecrādo possint vne itegre pmisceri.

Sol. Hoc fieri nō debet qm̄ phibitū est: vt habet de
cōse. di. ij. didicim⁹. Neq; pmisceri debet mustū
ex vna psum in calicem.

VIII Vtꝝ cōfici possit hoc sacramentū in nectare siue
vino cōdito: aut p species aromaticas colato.

Sol. Quid natura et species vini manet: potest cōfi-
ci: nō tamē fieri debet: nisi in casu necessitatis.

IX Vtꝝ possit cōfici in vino puro absq; cōmixtione
aque.

Sol. Potest: sed nō debet. Unde si sacerdos ante cō-
secrationē deprehēdat aquā nō esse cōmixtam:
statim cōmiscere debet.

X Que et qualis debet esse aq; q; vino pmiscēda ē.

Sol. Aq; debet esse naturalis siue elemētaris ⁊ pura.

XI Quid debeat aqua vino admisceri.

Sol. Tam modica debet imponi: vt vinum in sua natura et specie possit permanere. Si em̄ a natura sua mutaretur: nō posset cōfici. Unde vna gutta aque q̄tumcumq̄ parua: dummodo debito tempore fuerit imposta vt possit fieri mixtio: sufficit: et p̄cipue si vinū sit debile.

XII Vtrū sufficiat q̄ aq̄ fuerit admixta vino adhuc existente in dolio.

Sol. Non sufficit. Quia em̄ cōmixtio illa sacramentalis est: Ideo fieri nō debet anteq̄ mysteria inchoentur: vel fiat preparatio ad inchoandū: et ad tardi⁹ imminente oblatiōe: vt possit fieri transmutatio aque in vinū.

XIII Vtrū quis licite possit nō cōsecrare vinū: facta cōsecratione panis.

Sol. Non potest licite: perfecta em̄ debent esse sacramenta. Christus autē hoc sacramentū sub speciebus panis et vini instituit: vnde vtrūq̄ offerri: cōsecrari: et sumi debet.

XIII Quid agēdū: si sacerdos deprehēdat vinū esse cōgelatū in calice cum vult cōsecrare.

Sol. Sacerdos curam adhibere debet vt resoluatur: vel per applicationē prunax: aut p̄ani calefacti: vel manūū calefactorū: aut p̄ infusionē vini calefacti: vt recipiat rationē actualē potus. Si tamen nō resoluere: nihilominus posset p̄fici: qz p̄ cōgelationē natura vini nō est corrupta. Hoc tamen cauēri debet q̄tum fieri potest.

Arti. V Resoluens VIII dubia q̄ circa vinū cōsecratū siue sanguinem christi ante sumptionē occurrunt.

Dubiū I Quid agēdū: si sacerdos post cōsecrationē recolat vel deprehēdat aquaz nō fuisse admixtam vino: vtrū videlicet adhuc debeat admiscere.

Sol. Nullo mō debet aquā vino cōsecrato admiscere: qz sequeretur corruptio sacramenti ad min⁹ in aliqua parte: quod cauēri debet: si fieri possit: Sz

Capitulum

precedat sine admixtione aque. Admixtio est aq̄
nō est de necessitate consecrationis: sed consecratis.

II **Utr̄** sacerdos semp teneat sumere sanguinem.
Sol. Quotiescūq; consecrat tenet sumere: nisi irreme/
diabile impedimentū supueniat. Si tamē alius
sacerdos non celebrans communicando sumat
corpus christi: talis non debet sumere sangui/
nem sed vinum nō consecratum post sumptio/
nem corporis.

III **Quid** agendū: si sacerdos ex quacūq; causa nō
possit sumere vinū: et ita etiā neq; sanguinē su/
mere valeat.

Sol. Si sacerdos sciat vel probabiliter timeat q̄ non
possit absq; nausea et periculo vomit⁹ vel alio
incōuenienti: tantū vini sumere q̄tum ad conse/
crationē necessariū est: nō debet celebrare. Et
si missam inceperit et nondū consecrauerit corp⁹:
inceptā deserat. Si aut̄ post consecrationē cor/
poris et ante consecrationē sanguinis sentiat vel
timeat se nō posse sumere sanguinē ppter nausēā
ex inspectiōe vel odore vini consecrandi vel alio
huiusmodi accidente: non debet consecrare san/
guinem. Sz debet pcedere sicut in illo casu vbi
post consecrationē panis calix deprehendit va/
cuus vel liquore nō consecrabilī paratus: et nō po/
test vinū debitū haberi ad consecrandū: put ta/
ctum est superi⁹ articulo quarto in solutione se/
cundi dubij. Si ho post consecrationē sangui/
nis et p̄cipue circa temp⁹ sumptionis eius hoc
sentiat vel timeat: tuti⁹ est q̄ nō sumat: sed reue/
renter atq; diligenter reseruet vsq; ad primam
celebrationē. In qua post sanguinē tūc consecra/
tum et sumptum: sumat illū reseruatū.

IIII **Quid** agendū: si cum sumi debet sanguis: spe/
cies vini sit congelata.

Sol. Fiat resolutio aliquo modoꝝ tactoꝝ superi⁹ cir/
ca dubiū. xiiij. articuli. iij. hoc tñ obseruato: q̄

Dub.

nullo modo superinfundat vinū calefactū: eadem ratione qua nō debet admisceri aqua vino cōsecrato: vt circa primū dubiū huius articuli dictum est.

V Quid agēdū: si musca vel aranea aut aliud huiusmodi ceciderit in sanguinem.

Sol. Animal illud caute debet capi: et diligenter lauari et cōburi: et ablutio cum cinerib⁹ in sacrum mitti. Et si absq; horrore et periculo sumi possit sanguis: sumat more cōsueti. Si autem ppter horrores vel periculum vel timorē vomitus sumi non possit: tunc debet effundi in aliud vas ad hoc aptū: et cum reliquijs reseruari. Nichil em̄ abhominabile sumi debet occasiōe hui⁹ sacramēti. Et tunc ne sacramētū maneat imperfectū: debet aliud vinū aqua mixtū in calicē poni: et vlteri⁹ pcedi eo modo quo superi⁹ circa ij. dubiū articuli. iij. exp̄ssum est: fm̄ q̄ ante vel post sumptionē corporis hoc deprehendit.

VI Quid agēdū: si sacerdos añ sumptionē sanguinis deprehendat venenū esse imissum.

Sol. Nullo modo debet sumere: nec alteri dare: nec calix vite: vertatur in mortem. Sz debet infundere in aliud vas aptū: et vlteri⁹ pcedere: modo in precedenti dubio expresso.

VII Quid agēdū: si sanguis effundatur per negligentiam nō ex toto: sed in parte: vel aliquid stilauerit de calice.

Sol. Quocūq; sanguis ceciderit extra calicē: statim et reuerenter recolligat discretiori modo quo fieri poterit: et in calicē refundatur. Si autē recolligi nullaten⁹ possit: cito lambat vel sorbeat aut sugat p̄ sacerdotē: ne vl̄ deficiat: vel imbibatur rei super quā cecidit. Nec obstat si nondum sumpsit corp⁹ christi: qz necessitas hic cogit vt sanguis sumat ante corp⁹. Abi x̄o sacerdos nō posset hoc tam celerit̄ facere: vel vbt

Capitulum

de hoc graue scandalū timeret si ipse hoc faceret: tunc potest et debet ministrans ad missam: si salte sit dispositus ad min⁹ per veram cōtritionē et ppo/ situm cōfitendi rē. hoc facere. Et precipue: si cele/ brans verbo vel signo id iubeat. Et si ministrans non fuit dispositus: poterit et debet hoc alius dis/ positus facere: etiam si sit laic⁹: necessitate ad hoc cogente. Meli⁹ est em̄ id facere q̄ q̄ enormis irre/ uerētia fieret sacramento: vtputa q̄ canis vel aliud animal incipiat lambere vel desuper mingere: aut q̄ pedib⁹ cōculcet: aut alia huiusmodi irreueren/ tia abominabilis ptingat. Si preterea sanguis ceciderit in terrā vel sup tabulā aut aliud huius/ modi: post actionē eorū que iam dicta sunt: radat locus quē tetigit: et quod abrasum fuerit cōburat/ tur: et cinis intra altare vel sacrariū recondatur.

Si autē lintheū altar⁹ vnū vel plura tetigerit: si at post supradicta: trina lotio illius vel illoꝝ cum aqua munda calice supposito: vt in illum aqua ab lutionis recipiatur: que postea sumat a celebrāte vel ministrāte. Si tamē ppter nausēā sumi nō pos/ sit: recondat iuxta altare vel mittat in piscinam.

Sic etiā agendū est: si super vestē cōsecratā san/ guis ceciderit: vel illam tetigerit. Si xō vestē nō cōsecratā tetigerit: post trinā ablutionē factā: rescindatur illa pars vestis: et in altari vel in sa/ crario cum reliquijs reponat: vel cōburatur: si sa/ cerdoti hoc magis expediēs videat: et cineres re/ condantur vt supra. Tutū etiā est vt vestis illa nō assumatur in vsum priorem: sed vel vestis cōse/ cranda ex ea fiat: vel recondat: aut cōburat vt su/ pra. Simili modo agendū videt si sanguis teti/ gerit capillos vel barbā sacerdotis. Fiēda est em̄ ablutio vt supra: et abrasio capilloꝝ vel barbe: et postea cōbustio vt supra. Si aut tetigerit caput vel faciē aut aliā partem corporis nudam: sufficit q̄ diligēt et discrete lauet: et de ablutiōe fiat vt. s̄.

Dubiū VIII Quid agendū: si sanguis ex toto effundat: ita
q̄ nihil penit⁹ maneat in calice qđ sumi possit.

Sol. Si de effuso aliqđ recolligi possit: vel lambi aut
sorberi aut sugi: agendū est vt in solutione p̄ce/
dentis dubij tactū est. Si aut nullū istoz fieri
possit: ne sacramentū maneat imperfectū: p̄pa/
randus est calix de nouo cū vino et aqua: et vl/
teri⁹ p̄cedendū ē sicut in casu quo calix post cō/
secrationē corporis vacu⁹ deprehendit: vel in/
epto liquore preparat⁹: vt superi⁹ arti. iiii. circa
resolutiones secūdi et quarti dubioꝝ exp̄ssū ē.

Ar. VI Resoluens VI dubia que circa sanguinē post ei⁹ sump/
tionem occurrunt.

I Quid agendū sit: si sacerdos p⁹ sumptionē san/
guinis dephēdat aliquā guttā adherere ī orifi/
tio calicis: vl⁹ exteri⁹ ī pede aut alia pte calicis.

Sol. Si cert⁹ sit q̄ illa gutta sit cōsecrata: qz videlicet
scit se post preparationē calicis diligēt⁹ abster/
sisse calicē tā exteri⁹ q̄ etiam interi⁹ ab illo loco
vbi stat vinū infusū: tūc debet sumere illā guttā
ante sumptionē ablutionis. Si autē sit dubi⁹
an sit p̄secrata: sumat sub hac generali intētiōe
et cōditione: si sit cōsecrata. Si nō certus sit
q̄ nō sit p̄secrata: sumat cū ablutiōe: vel postea
vel abstergat: si exteri⁹ adhereat. Quō autē
haberi possit pbabilis certitudo ī tali vel alijs
casibus cōsimilib⁹: patebit ex capitulo sequēti.
arti. j. circa resolutionē. xiiij. dubij et sequentiū.

II Quid agendū: si post sumptionē sanguinis de/
prehendat sacerdos aliquā guttā vel liquorem
speciei vini adherere casule vel manipulo: aut
alteri huiusmodi.

Sol. Si certus sit de p̄secratione isti⁹ gutte vel liquo/
ris: lambat vel sugat: et p̄cedat vt superi⁹ in so/
lutione septimi dubij: articuli p̄cedentis dictū ē.

Si dubitet: faciat hoc sub cōditione: vt circa
precedens dubiū dictū est. Si certus sit q̄ nō

Capitulum

fit cōsecrat⁹ liquor ille vel gutta: tunc nō est curandū de tali.

biū III **Atq;** statim p⁹sumptionē sanguinis debeat fieri ablutio digitorū sup calicē: Exq; em̄ adhuc in calice remansit aliq; spēs vini: vt puta humor qdā siue humiditas s̄ q; sanguis cōtinet: tales spēs si vinū superinfundat: corrumpēt: ⁊ sic ibi desinet esse sanguis christi: Quid igit; agendum: vt sumi possint absq; corruptione?

Sol. Circa hoc sacramētū: de possibilib⁹ agendū est quod decenti⁹ est: et p̄ maiori reuerentia tantī sacramenti cōuenienti⁹. Non est autē possibile vt species sacramentales circa hui⁹ sacramenti celebrationem diu manere possint incorrupte: imo necesse est: vt cito corrumpan^t. Cum em̄ p⁹sumptionē in stomachū descēdunt: nō diu p̄stere possunt incorrupte: nō solum p̄pter subsequentē debite ablutiois sumptionē: s; et p̄pter pmixtionē humorū ī stomacho etiā ieiuno peristentiū. Sic etiā in descensu ad stomachū si sint in parua aut modica q̄titate: corrumpan^t per admixtionē humoris saliuales. Et pari ratione etiā in ore: presertim cū post descensum sanguinis adhuc remaneat ī lingua ⁊ ore humiditas sacramentalis: quā humor saliuales qui maior ē corrupit. Ab extra quoq; hoc idem quādoq; necessario cōtingit. Nam si post cautā etiā sanguinis sumptionē nō fiat abstersio vel ablutio calicis: nihilomin⁹ humiditas in calice remansens per exhalationē siue circumstātē aerē corrumpet: ⁊ desinet ibi esse sanguis. Idem etiā cōtingit circa exteriorē superficiem calicis ī ea parte qua applicatū fuit inferi⁹ labiū sacerdotis. Certū em̄ ē: q; labio illo humectato humiditate sacramentali: etiā dicta pars calicis tacta humectat. Sic itaq; cauēri nō potest: quin species ille sacramētales corrumpan^t: ⁊ desinat ibi esse sa

cramentū. Abijcienda est igit̃ penit̃ omnis
 scrupulositas: vbi ineuitabilis occurrit necessi-
 tas. Cōuenientiori tamē modo et decentiori: vt
 dixim⁹: agēdū est. Et vbi occurrit difficultas:
 semp accipiēdum est illud quod min⁹ habet de
 periculo. Nō autē videtur modus cōueniens:
 q̃ cum lingua calix exterius vel interi⁹ lambat̃
 et ita humiditas illa sumatur vel abstergetur:
 p̃cipue p̃pter scandalū astantiū. Neq̃ faciliter
 hoc posset fieri quo ad humiditatem q̃ adheret
 fundo calicis. Sic etiā nō videtur cōueniēs
 modus: vt cum digito humiditas illa absterga-
 tur. Oportet em̃ digitū postea abluere vel su-
 gere: et vtroq̃ modo species corrumperentur:
 ⁊ nō possent puenire ad stomachū: Cū hoc etiā
 posset occurrere piculū: si videlicet humiditas
 sacramentalis subintraret inter vnguē et cutē
 digiti: vbi neq̃ abluī neq̃ exugi facili⁹ posset.
 Ex hoc etiā possent astantes attediari ⁊ scanda-
 lizari p̃pter multiplicē imissionē digiti ī calicē:
 et alia huiusmodi. Cōuenienti⁹ ergo hoc mō
 agendū videt̃: vt sacerdos cum diligētia et cau-
 tela sic primo sumat sanguinē de calice: vt nihil
 ampli⁹ quod per labia extrahi possit in eo rema-
 neat: eleuando sursum: vel erigendo pedē ei⁹ et
 declinādo cōcauū ipsius versus faciē: vel inter
 labia sumendo: et sic tenēdo: donec a fundo ca-
 licis tota humiditas q̃ defluere possit: defluat
 ad labiū calicis: diligenter tamē cauēdo ne ali-
 quid decidat. Et inde sumat p̃ attractionē etiam
 cum anhelitu. Et postq̃ diligenter notauerit: q̃
 nihil ampli⁹ defluere possit: abluat p̃mo calicē:
 ne aliqd̃ de sanguine adherēs remaneat in eo:
 et p̃ sumptionē illi⁹ ablutiois: abluat digitos
 super calicē: vt sic et humiditas calicis et species
 panis si aliquid de illa in digitis remanserit: to-
 taliter abluatur: deinde sumat. Nō sit aut̃ ni-

Capitulum

mis parcus in vino circa ablutionē: sed tñ ca/
piat: vt r os r labia que speciebus sacramentalibus
fuerūt humectata: sufficiēter abluī possint: r vt
etiaz p labia sic abluta: possit abluī exterior ps
calicis: speciebus sacramentalibus prius humefa/
cta. Valde autē cauendū est: ne sacerdos sit
nimis plixus in dicto modo agendi: vt non ge/
neret tediū astantibus. Ne sit etiā in modo agen/
di singularis ptra morē r cōsuetudinē diocesis
vel religionis sue: vt astantes nō scandalizent
de sua singularitate: vel de alijs sacerdotibus
qui illam singularitatē nō obseruāt: suspiciātes
eos errare.

ubiū IIII Quid agendū si sacerdos post sumptionē sacra/
menti corporis vel sanguinis: vrgeat sputo vel
tussi aut screatione.

Sol. Ante sumptionē ablutionis nullo modo expue/
dū est vel extussindū aut excreandū: ne sic spe/
cies sacramentales: et per cōsequēs sacramētū
eijciant: sed sputū vel quod vrget ad tussim aut
excreationē: retineat vel transglutiatur. Si
autē ex nimia violentia hoc fieri nō posset: ex/
pauatur vel extussiat vel excreetur in aliquod
vas aptum vel in calicē: si aliud haberi nō pos/
sit: vel in pāniculū mundū: et postea materia il/
la si nō appareant aliq̄e species sacramētales
in ea: cōburat: r cineres reponant in sacrario.

Verūtāmē si sacerdos ante inceptiōē missę
p̄sētiat se aliq̄ tali passione violenter molestari:
tutius est vt a celebratione absteineat. Si x̄o
post sumptionē debite ablutionis qua r os r la/
bia sint etiā sufficiēter abluta: vrgeat aliquo p̄/
dictorū: quīs nō sit ampli⁹ periculū: tamē p̄pter
reuerentiā maiore sacramenti: bonū est vt absti/
neat q̄tum potest: quousq̄ aliuz potum vel ci/
bum sumpserit. Si tamē nimis vrgeatur: eijciant
huiusmodi supfluitates ad aliquē locū vbi non

Capitulum VIII

conculcent pedib⁹: vel habeat secū pāniculū in quem mittat.

V Quid agendū: si post sumptionē sanguinis patiatur sacerdos vomitū: vel ex infirmitate emitat per secessum quod sumpsit.

Sol. Sufficenter patet ex dictis. Si em̄ ibi nō possint deprehēdi species sacramētales panis: ex quo species vini tam pmixte sunt alijs humorib⁹ vt neq³ possint discerni: q³ fortassis corrupte: inuoluenda est illa materia in stappa vel panno: ⁊ cōburenda: et cineres reseruandi vt supra.

Dubiū VI

VII Quid agendū: si sacerdos post sumptionē sanguinis deprehēdat venenū aut animal venenosum fuisse in calice: ⁊ illud se sumpsisse: an scilicet liceat ei euomere.

Sol. Si per vomitū speret se liberari: ⁊ p̄sertim si medicus cōsulat: licet ei euomere. Hoc tamē caute fieri debet in aliquod vas mūdū: ⁊ si aliquę species sacramentales ibi appareant: recolligant: et in sacrario reseruentur: reliqua v̄o materia cōburatur: et cineres similiter reseruent.

Capitulū VIII de dubijs que circa debitam formā cōsecrationis istius sacramēti occurrūt: duos cōplectēs articulos.

Arti. I. Resoluens XVI dubia: circa formā cōsecrationis panis occurrentia.

I Que sit sufficiens ⁊ debita forma p̄secr̄tionis panis

Sol. Forma est ista: Hoc est em̄ corpus meū.

II Vtq³ hec cōiunctio: Em̄: sit de substātia forme: et de necessitate etiā p̄ferenda.

Dubiū

Sol. Non est de substātia forme. Neq³ de necessitate cōsecrationis sacramēti: nō tamē debet scilicet ter omitti: Alioqn̄ sacerdos grauiter peccaret.

III Vtq³ sacerdos si omissis omnib⁹ alijs que in missa dici solent: diceret solum p̄dicta verba super

Capitulum

panem aptum: cōsecraret.

Sol. Si ea diceret cū intētiōe p̄secrandi: tūc consecra-
ret: sed grauit̄ peccaret: faciēs p̄tra ritū r̄ ordi-
nationē ecclesie. An̄ ī nullo casu hoc faciēdū ē.

III Atz sacerdos cōsecraret si p̄dicta verba vel aliq̄
eorz mutaret q̄tum ad idioma: proferēdo scz in
alio idiomate.

Sol. Si per hoc intenderet inducere heresim vel er-
rorē in ecclesiam: et formā ecclesie abijcere tāq̄
inutilē vel inefficacē: r̄ suam introducere quasi
magis sufficientē et efficaciorē: non cōsecraret:
qz deficeret in intētiōe requisita ad cōsecrādū.

Si x̄o nullū p̄dictoz intenderet: sed cōse-
cre fm̄ intētiōnē ecclie: tūc p̄secraret: s; grauit̄
peccaret: ritū r̄ ecclie institutionē nō obf̄uans.

V Atz sacerdos si addat aliqua alia verba ad pre-
dictam formam: cōsecret

Sol. Si per talē additionē mutet̄ significatio verbo-
rum: vel sensus orationis: ita qz distrahantur a
pp̄ria significatiōe vel sensu: nō fit cōsecratio.

Si x̄o maneāt significatio r̄ sēs: fit p̄sectio.
Sed scienter sic faciens: grauit̄ peccat ratiōe
qua supra. Si tamē interponerent̄ multa ver-
ba ipertinentia per que solueret̄ p̄tinuitas ora-
tionis: nō fieret cōsecratio.

VI Atz sacerdos subtrahens vel diminuēs aliquid
de p̄dicta forma cōsecret.

Sol. Si subtrahat̄ aliq̄d quattuor verborz q̄ sunt de
substantia forme: nō fit cōsecratio. Si x̄o sub-
trahat̄ vel omittat̄ aliqua syllaba vel littera: ex
cui⁹ subtractione nō impeditur significatio vel
sensus: sicut pōt cōtingere in vltima syllaba vel
littera dictiōis: tunc cōsecrat̄. Diligenter tū
cauendū est ne fiat. Si autē formidet̄ qz impe-
dita sit significatio vel sensus: tuti⁹ est vt forma
a principio repetatur.

VII Atz incōgrue p̄ferēs x̄ba p̄secratiōis ex iperitia
lingue: vel inaduertētia: vel alio hmōi: p̄secret.

Sol. Si ex huiusmodi incōgruitate non impediatur significatio verborū : vel sensus orationis : quā verus sensus forme consecrationis capiat : fit cōsecratio. Sciēter tamē hoc faciēns grauiter peccat ratione superius expressa.

VIII Atque sacerdos faciēns transpositionē verborū cōsecrationis : cōsecret.

Sol. Sola transpositio verborū nō impedit cōsecrationem : sed tū fieri non debet. Si autē cū hoc variaretur sensus : tunc non fieret cōsecratio : vt si interrogatiue diceretur : Est hoc corpus meū ?

Aduertendū tamē circa dictas variationes : vbi dictū est quod nō impediunt cōsecrationē : hoc verū esse : nisi quis per eas intenderet inducere heresim vel errorē : put tactū est in solutiōe. iiii. dubij precedentis.

Dubiū

IX Atque sacerdos faciēns interuallū in platiōe verborum : consecrat.

Sol. Si parū faciat interuallū : vtputa si spuat vel tussiat : vel aliud huiusmodi faciat : nō impedit cōsecratio. Si vero magnū faciat interuallū : vt si postquā dixit : Hoc est : dormiat vel aliud faciat per quod cōtinuitas orationis soluat : nō cōsecrat.

X Quid agendū : si sacerdos non recolat se dixisse verba cōsecrationis : vel alia que in celebratiōe huius sacramenti dici debent.

Sol. Si cert⁹ sit se omisisse aliqd eorū que sunt de necessitate consecrationis : reincipere debet a forma cōsecratiōis : et cetera per ordinē reiterare : ne mutetur ordo sacrificij. Si vero pbabiliter ei constet se aliquid omisisse quod nō est de necessitate sacramenti vel cōsecratiōis pcedat vlteri⁹ sine repetitione. Si autē nullū istorū sit : sed solum nō recolat se dixisse : nō debet ex hoc mente perturbari : sed vlteri⁹ pcedere. Nō em̄ quā multa dixit : semp recolat omnīū que dixerat. Et in multū assuetis sepius nō deliberat. Ideo

Capitulum

minus recoluntur.

XI Atque sacerdos per predictam formam possit consecrare panem absentem.

Sol. Non potest. Ex quo enim forma in se continet pronomen demonstratiuum: requirit presentiam materie consecrande.

XII Atque per predictam formam sacerdos possit consecrare panem presentem: in quacumque quietate fuerit.

Sol. Potest: sed non debet in maiori quietate consecrare: quod necessarium sibi videtur per communionem fidelium.

XIII Atque sacerdos verba consecrationis proferendo: consecrat omnem panem presentem in altari: siue sit extra pixidem vel reservaculum hostiarum siue intra.

Sol. Sacerdos per illa verba nullum panem etiam presentem consecrat: nisi super quem fertur intentio eius consecrandi: et omnem talem etiam consecrat. Unde et omnis alius panis quem non intendebat consecrare non est consecratus.

ub.

XIII Atque sacerdos apponens plures hostias pro populo communicando consecrandas et in ipsa platione verborum non dirigens intentionem actualiter ad omnes sed solum ad illam quam in manu tenet: omnes consecrat.

Sol. Si habeat intentionem virtualem ad consecrandum omnes: licet non habeat actualem: omnes consecrat. De hac intentione dictum est superius in capitulo ii. articulo. iij. in solutione tertij dubij. Si autem in consecratione illius hostie quam manu tenet: omnes alias intendat excludere: tunc nullam aliam consecrat: sed solum istam quam consecrare intendebat.

XV Quid si sacerdos intendat consecrare centum hostias siue particulas: tot habens communicandos: et apposite sint plures vel pauciores quam centum: utrum facta consecratione: omnes sunt consecrate: vel solum aliquae aut nullae.

Sol. Si expresse et distincte intendat solum centum consecrare cum exclusione plurius et pauciorum: tunc nulla consecratur. Si autem habeat intentionem ad consecrandum omnes illas numeratas vel in locum consecrandarum positas: licet erratum sit in numero:

tamē omnes cōsecrant. Unde cautū est vt sacerdos plures hostias cōsecraturus: omnes simul ante oculos ponat: et intentionē nūq̄ dirigat ad numex intendendo tot vel tot p̄secrare: sed ad omnes ibi simul positas.

Dubiū XVI Quid si multe sint hostie apposite etiā simul: vt puta centū vel plures: et sacerdos intendat solum decē cōsecrare ex illis: vtz alique: et q̄ sint cōsecrate post plationē verboꝝ cōsecrationis.

Sol. Si determinate et distincte notet et discernat illas decem quas cōsecrare intēdit: tunc illas solum consecrat. Si x̄o cōfuse et indistincte intendat cōsecrare decē: illas nō notando et discernēdo: tunc nullā cōsecrat.

Arti. II Resoluēs III dubia q̄ icidūt circa formā p̄secratiōis vini.

I Que sit sufficiens ⁊ debita forma p̄secratiōis vini.

Sol. Forma est ista. **Hic est em̄ calix sanguinis mei noui et eterni testamenti: mysteriū fidei: qui p̄ vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.**

Dubiū

II Atz omnia x̄ba p̄dicta sint de s̄b̄stātia forme: et necessario proferenda.

Sol. Sicut hec p̄iunctio: **Em̄: nō ē de s̄b̄a cōsecratiōis panis: Ita nō est de s̄b̄stātia forme p̄secratiōis vini: non debet tamē scienter omitti.**

III Quid significet hec dictiō calix: i p̄dicta forma.

Sol. Significat liquorē vel sanguinē in calice. Accipitur em̄ figurate cōtinēs pro cōtento.

Pro solutiōe aliorū dubioꝝ que circa p̄dictā formā occurrere possunt: notāda sunt ea q̄ circa p̄cedentē articulū de forma p̄secrationis panis dicta sunt. Cōsimilia em̄ dubia circa hanc formā cōsecratiōis vini occurrere possunt. Et pariformes habent etiā solutiones.

Capitulum

Capitulum IX de intentione ac ratione eorum quae in missa dicuntur: VI includens articulos.

Arti. I. Premittens diuisionem totius missae in partes suas principales

Prima praemittit preparatio ad digne perficiendum ea quae agenda sunt.
 Tota missa diuiditur in V partes. In
 Secunda: oblatio consecranda.
 Tertia: fit sectio eorum quae sunt oblata.
 Quarta: sumptio consecrata.
 Quinta: reddit gratiarum actio pro sumpto / rui perceptione.

Prima		Introitu missae		canticum offertorium
Secunda		Canticum offertorium	an	prefationem
Tertia	pars incipit ab	Prefatione et finit		orationem dominicam
Quarta		Oratione dominica.		antiphona pro communi.
Quinta		Antiphona quae vocatur post communionem.	in conclusione totius missae.	

Arti. II. Primam partem subdividens: intentionem ac rationem singulorum que in ea dicuntur: exponens.

		Deuotionem.		
	Prima affectus quadruplex scilicet per	Humiliationem.		
		Rectam intentionem.		
		Gratie consecutionem.		
Prima pars diuiditur quasi per tres: per	Deuotio excitat	Laudis iubilium.	In	Introitu.
	Humiliatio declarat	Miserere genitum.		Kyrielei.
	Recta intentio explicatur.	Celestis glorie concentum.		Gloria in excelsis
	Gratie consecutione postulat.	Orationis suffragium		Collecta.
	Dispositio: per	Doctrinam prophetarum et apostolorum		Prophetia vel epistola.
Secunda lectio duplex scilicet	Scilicet intel lectio duplex scilicet	Vite perfectum Spirituale gaudium Cordiale luctum	in	Graduali. Alleluia Tractu.
	Perfecte: per	Euangelicam lectionem Katholice fidei protestationem.	in	Euangelio. Symbolo.

Ar. III. Subdiuidēs secundā partē: cum declaratiōe intentio-
nis atq; rationis eorū que dicunt in ipsa.

I Premittit offe cātico offertorij.

Scda ps I rentiū cū lau
tres pticu de exulatio.

Spū hūilitat

las subdi II Expmif ipsa in his xB
uidif: in oblatio.

Suscipe sc̄tā.

III Petif oblatōis ořone secreta.
acceptatio.

Et q; ista exigit erectionē mentis ad deū. Ideo sin-
gulis premittit: Domin⁹ vobiscū. Loco cui⁹ cū oratio
secreta dicenda est: predicif: Orate fratres r̄c.

Ar. III Tertiā partē subdiuidens: et explicans intentionē ac
rationem illoꝝ que in ea dicuntur.

Prima pmittit secreta exp̄sse pnūciaf
p excitatiōez po Secūdo: a sacerdote
puli ad deuotio Dñs vo.
nē: preparatio: Tertio: ppls ad erēc/
in qua tiōez mens incitat.

Per o. s.

Quarto: ad gr̄as agē ibi Sursū. c
das exhortatur. H̄ras a.

Quinto: gr̄a actiōis Uere d.
debitū demōstrat.

Tertia ps
subdini /
dit in V.
pticlas. i

Scda subūgit Diuinitatē
deuota xp̄i lau dū pcinit cū
datio: q; ad ei⁹ Hūanitatē

āgel: s̄act⁹ s.

pueris: bñ.

donū

Oblatōnē mun⁹ ibi Te igit
q; dicitur sacrificiū

Primo ge/ Offerētes r̄ eos p i pmis
neralr pre/ q; b⁹ offerf: q; r̄ sa ibi

Tertia petif mittit qd lus postulat. p eccl

pscr̄a de ma petatur q; Eos quoz patro

terie h̄ndic/ tum ad ciniū implorat in ibi cōmu.

tio r̄ accepta quoz etiā reuerē

tio: vbi tiam offerf.

Secdo sp̄ealr r̄ exp̄sse pcludit qd p oblatō
nē hostie ipetrā dū postulet: ibi: h̄ac igit.

Capitulum

Primo: effectus cōsecratōis postulat: ibi: **Quā obla-**
Quar **Secūdo:** ip̄a cōsecra corpus **Qui p̄dic:**
agif **tio cōsumat** q̄tū ad christi: ibi
ō vbi **Tertio:** rei p̄fecte cōmēoratō explicat: ibi: **Sili modo**
Qui **Pr̄o acceptari** **Supra q̄.**
xpi **Gratiam** **Sacramentū. ibi**
xtut **vbi petif** **Sec̄do dari gra/** **Supplic.**
ti sa **qd petat q̄ ad** **tie donū**
menti **Mortuis** **Memēto etiā.**
ula/ **Gl̄iā: p** **ibi**
vbi **Amis** **Mobis quoq̄.**
ti. V **Sec̄do petitiō finif** : et inducitur mediator p̄ quē petira
Subdiuidens quartā partē cum **expositiōe intentio/**
nis et rationis **singulorū que in ipsa dicuntur.**
Oronem **p̄mittif** **Exhortatō** **Orem⁹**
p̄z. s. dñi **Presūptōs** **ibi**
Comunis **cam. vbi:** **excusatio** **Precep.**
que fit per **ponitur** **Celest̄ panis postula/**
Pr̄ia p̄ **Dep̄catōnē sacerdot̄ p̄uata: ibi: Li. n. q.**
ponif ad **Pr̄ac̄ cō** **sacerdote p̄plo** **Pax dñi.**
sūptōz sa **cupiscē** **optatur.** **ibi**
bdini **tiā: q̄a** **p̄plo postulat.** **Aḡn⁹ dei**
in du/ **paratio.** **In missis tamē defunctorū vbi sacrificiū**
eticu/ **non p̄ pace presentis sed futura requie**
In **offeritur: pax non postulat.**
Specialis: que fit per p̄ri uatam orationē sacerdo
tis: vt cum dicit: Dñe iesu christe fili dei viui. rē.
vel aliquā aliā **addit. Nam diuersi diuersas vel**
p̄ sua deuotiōe: vel p̄ locoꝝ consuetudine addūt.

In Secūda sub/
iūgit sacramē
ti sumptio ab

Sacerdote: q̄ post priuatā orationē sa/
cramētū sumit: ad qđ debet esse dispo/
situs modo superius capitulo vj. arti/
culo. j. exposito.

Illis q̄b' per sacerdotem dispensatur.

Cōmuniter etiam consueuerunt celebrantes post sa/
cramentorum perceptionem quasdam priuatas oratio/
nes dicere pro gratiarum actione.

Corp' dñi nri iesu xpi. rē. put eos de/
Et qđā dicūt. Qđ ore sumpsimus. rē. uotio vl' cō
Quasdam alias speciales suetudo p/
orationes. uocat.

Quod discretioni vniuscuiusq; relinquif. Verūtū
melius videt vt nihil vocalit' pferatur preter ea que in
libro missali cōtinent: fm qđ dictū est superi' ca. vj. ar.
ij. in resolutōe. ij. dubij: ne p huiusmodi verba permisce
antur: discōtinuent' r' interrumpant' ea que ex institu/
tione vel cōsuetudine ecclesie dicenda r' pferēda sunt.
Sed (vt ibidem tactū est) si quis habeat affectū ad ali
qua alia dicēda: dicat in corde per cogitationē et deuo
tam meditationē. Sic em̄ et talis permixtio: interrup/
tio et discōtinuatio vitabitur: et affectus desiderio suo
non frustrabitur.

Ar. VI. Quintā partē subdiuidens: intentionisq; ac rationis
illoz que in ea dicuntur explanans.

Prima fit accepti	Antiphonā post cō/ munione: q̄ cū qua/ dam leticia canitur.
Quinta bñficij cōmēoratō	Orationē sacerdotj q̄ cōplenda dicit.
ps subdiui Scđa reddif pro	
dis in tres percepto bñficio	
pticlas: In gratiarū actio.	

Tertia pcludit toti' misse psumatio: p hec

Ite missa est	Gratias Deo
Bñdicam' Ubi chorus	agens se grās
Abba domino. vel minister	Defunctis Amē
Requies. in p.	requiem optās.

Capitulum

**Capitulū X de ratione et significatione
eoz q̄ in missa et circa eā aguntur cum bre
ui epilogo ⁊ conclusione totius operis XII
articulos cōprehendens.**

ti. I. Enumerans ea que in missa et circa ipsam aguntur.

	I	Lotio.
	II	Thurificatio.
	III	Altaris osculatio.
In missa p̄cipue so/ lenni atq; circa eā: decē generalia p̄ncipaliter occurrunt pagenda.	III	Sacerdotis x̄sio et popu li per eum salutatio.
	V	Bestus variatio.
	VI	Multipler per cruce-si-
	VII	Hostie fractio. (gnatio.
	VIII	Parti hostie in calicem missio.
	IX	Osculi pacis traditio.
	X	Vini nō cōsecrati sūptio.

ti. II Exponēs rationē atq; significationem primi p̄ncipalis
quod circa missam et in ipsa occurrit peragendum.

	I	Tractandū reuerenter ipsum sa/ cramētū: p̄ciosa eīm tractare nō cōsueuerūt homines: nisi mani- bus pri ⁹ lotis. Unde indecēs es- set: q̄ ad tam p̄ciosum et tā nobi- le sacramētū tractandū q̄s ac- deret: manib ⁹ que de facili inq̄/ nantur illotis.
otio Manuū ahi missam: fit II	ad II	Inciandū celebrātē ad deuotio- nem et internā purificationem ⁊ quam intendere debet.
	III	Insiuandū q̄ oblatu ⁹ ⁊ cōsecre- tur ⁹ hostiā lachrymis cōpūctio- nis lauare debet prius cōsciētā.
	III	Significandū illā interiorē mun- dificationem. Un̄ sacer Dio/

nylius dicit: q̄ extremitatū ablutio: significat ablati-
onē etiā a minimis peccatis. Hoc nāq; etiā rep̄senta-
bat ablutio sacerdotū ī veteri testamēto.

Ant oblationem
vel cōsecrationē
ad ampliozem.

Reuerentiā sacri exhibēdam cū iam
offerri et cōsecrari debent.
Deuotionē ⁊ puritatē incitandam.
Emūdatiōnē a peccat̄ significādā.

Lotio
Digitoz
in missa:
fit

Post sacramenti
sumptionē prop̄

Sacramenti reuerentiā: ne p̄ tantū
sacramēti cōtactū: digitis nō ablu-
tis statim alia nō sacrata tāgant.
Periculi cautelā: vt si aliqd̄ despe-
cieb̄ sacramētalib̄ remāserit adhe-
rens digitis: per ablutionē tollat̄.
Munditiē retinētiā. Significat etiā
hec ablutio: vt sacerdos q̄ per sa-
cramenti p̄ceptionē p̄sumitur esse
mundat̄: p̄ celebrationē mūditiā
retineat: ⁊ a recidiua inquinatiōe
sibi caueat.

Ar. III. Rationē ac significatiōnē secūdi p̄ncipalis quod circa
missam et in ea agitur: declarans.

I Sacramēti reuerentiā: vt sc̄z p̄ thuris bonū
odorem expellat̄ si q̄d mali odor̄ ibi fuerit
quod horrozē prouocare posset.

II Diabolice malignitat̄ repulsam: ne videli-
cet ille malign̄ aliqd̄ p̄tra sacrificiū vel ce-
lebrentem machinari vel facere possit. Idū
iusmodi etiā fumo omne genus demonioꝝ
extruitur.

III Deuotionē et orationē celebrantis ac assistē-
tium significandā: que per ipsos ad deum
dirigitur.

III Effectū gratie representādū: q̄ sicut bono
odore christus replet̄ fuit.

Ar. III Explicās rationē et significatiōnem tertij p̄ncipalis
quod circa missam et in ipsa agitur.

Thurifi-
catio an
missa et
in ea: fit

pp̄

Capitulum

- I** Sacramēti cōsecrandi: tractandi et sumendi reuerentiam.
- II** Celebrantis amorē erga christū excitādū.
- III ad** Dilectionē inter christū sponsum ⁊ ecclesiā sponsam representandam.
- IIII** Detestabilem inde p̄ditoris osculationem significandā: p̄sertim quo ad illam osculationē que fit post sacramēti eleuationē: cū dicitur: Ex hac altaris participatione. r̄c.
- III** Quarti principalis q̄o in missa agitur: rationē significationemq̄ exponens.
- Versio** quintuplex: quintuplicē manifestationē christi in die resurrectionis sue factam: representat.
- Salutatio** Septē vicib⁹ (q̄nquies videlicet cū se vertit ad populū: ⁊ bis cum se nō vertit: vt cū que fit. dicit in p̄fatione: Domin⁹ vobiscū. Et p̄ hostie fractionem: Pax dñi sit semp vobiscum) septiformem spiritussancti gratiam significat.
- ti. V** Explanans rationē ac significationē quinti p̄ncipalis quod in missa agitur.
- I** Brachioꝝ extensio. Extēsiōnē brachioꝝ christi in cruce.
- II** Eleuatio q̄ signat Directionem orationis ad deum.
- III** Cōiunctio manuū Cōiunctionē cordis cum ore: oris cum opere: fidei cū operibus caritatis.
- IIII** Cācellatio Crucifixionē siue affixionē xp̄i in cruce.
- V** Digitoꝝ sc̄z pollicis cū indice copulatio: que fit Prop̄ sacramēti reuerentiā et periculi cautelam: ne si aliq̄ particula digitis adhererit: disperdatur. Ad significandā copulationē capitis cum membris: id est: christi cū ecclesia.

aris
latio
missa
ipsa

erdo
ad po
am.

estus
ncipa
varia
ē sex/
lex.

Representandam humilitatem et obedientiam christi: ex quibus passionem suscepit.

VI Corporis inclinatio: que fit ad

Inicitam dum celebrantem et assistentes ad humilitatem et deuotionem.

Ar. VII. Rationem et significationem declarans sexti principalis quod in missa agitur.

Multiplex signatio per cruces: fit ad representandum modum et ordinem domine passionis. Et quia illa passio quibusdam gradibus fuit peracta: quedam enim passionis partes crucifixione precesserunt: et quedam in cruce consummate sunt. Ideo etiam quedam cruces fiunt ad representandum ea que passus est dominus ante crucifixionem: ut ille que fiunt ante consecrationem. Quedam vero fiunt ad representandum ea que in cruce vel post crucem facta sunt: sicut ille que fiunt post consecrationem.

I	Cruce	Triplici B ill x b.	Hec dona Hec munera Hec sancta sa.	ad rep/ sentandum	Traditionem christi factam a deo patre: iudeis. Venditionem perfectam a sacerdotibus: scribis phariseis: vel venditionis precium .s. triginta denariorum. Iudam venditorem Christum venditum.
II	Cruce	Triplici B ill x b.	Benedictam Ascriptam Katam		

Perfici- tur autem ista signatio per tres vices.

III	Cruce	Unica i pfectione	Corporis Sanguis	B illo xbo	Bndixit Bndixit Panis. Vini.
Ad repen- tandum		Presignationem passionis christi factam in cena per huius sacramenti institutionem sub specie	Corpore. Anima.		

Capitulum

- Hostiā purā
- V** Cruce q̄ntuplici Hostiā sanctā Ad representādū
 s̄ illis x̄bis. Hostiā imaclatā q̄nq; plagas siue
 Panē sc̄m̄. v. c. vulnera q̄nq; p̄n
 Calicem. sa. ppe. cipalia corp̄is x̄pi.
 Corpus
- VI** Triplici s̄ illis x̄bis Et sangui. sump.
 Cū b̄ndictiōe
 Corporis x̄pi extēsiōez
 Ad representādū Sanguis effusiōē.
 Passiōis fructum
 Sanctificas.
- VII** Triplici sub illis x̄bis Viuificas.
 Benedicis.
 Ad representādū Persecutoribus
 triplicē x̄pi ōro Liberatione a morte.
 nē i cruce: sc̄z p̄ Adeptiōe glorie.
- VIII** Cruce Triplici Per ipsū Ad representādū iij
 sub illis Et cū ip̄o horas q̄b' x̄ps pe
 verbis Et in ip̄o pendit in cruce: qz
 ab hora sexta vsqz
- IX** Duplici sub Deo p̄ri oipotēti. (ad ix.
 illis verbis In vnitāte sp̄s̄scti. Ad
 representandū separationē aie a corpore.
- X** Triplici s̄ Pax d̄ni Ad representan/
 illis x̄bis Sit semp dū x̄pi resurrec
 vobiscū tionē tertiā die
 (factam.
- VIII** Exponēs ratiōē ac significatiōē septimi p̄ncipalis.
 Observandū formam quā christus cir/
 ca cōfectionē huius sacramenti tenuit.
 Ipse em̄ panem fregit.
 Hostie frac/
 tio fit ad Passiōē christi: in q̄ cor/
 pus ei' vulnerationibus
 fractum siue diuisum fuit.
 Representādū Distinctionē corp̄is x̄pi my/
 stici s̄m̄ diuersos stat' ei'.

Ar. IX Rationē et significatiōē octauū p̄ncipalis declarans.

Circa missiōē pris hostie in calicē
aduertendū: q̄ hostia frangit̄ p̄mo in In eēna glia.
duas medietates: ad designādū du/ In ī tpali misia
plicē statū p̄destinatorū: scz eoz q̄ sūt

Ista nāq̄ medietas que ex manu dextra sup patenā
indiuisa collocat̄: significat̄ p̄destinatos qui iam adep
ti sunt beatitudinem: que per dextram intelligitur.

Una medietati sup patenā collocate
p̄iūgit̄: et significat̄ illos q̄ sunt in
purgatorio: q̄ q̄dē licz b̄titudinē nō
dū habeāt: sunt tamē certi de ea.

Alia v̄o medie
tas que in sini
stra retinet̄ di
uiditur ī duas
partes quarū

Alterā q̄ post hanc diuisionē in dex
tra tenet̄ mittit̄ in calicem: et signat̄
p̄destinatos adhuc in hoc seclō vi
uētes: q̄ q̄uis de b̄titudie habenda
certi nō sint: illā t̄n virtute passiōis
et sanguinis christi cōsequentur: li
cet p̄ multas tribulationes: que per
calicem significantur.

Arti. X Assignans rationē et significatiōē noni p̄ncipalis.

Postq̄ sacerdos dixit Agn̄ dei et osculat̄ libz vel al
tare vel aliud fm cōsuetudinē loci. Et deinde ministrū
vel imaginē vel tabulā p̄ eundē sibi porrectā q̄ vlteri⁹
exhibet̄ astātib⁹ osculāda. Primo ideo: vt celebrās
nō solū cū deo pacē: sed et cū primo se habere p̄testet̄.

Sec̄do ideo: vt alij osculātes p̄fiteant̄ se esse p̄iūctos
in vnitāte fidei: per christū in ara crucis imolatū.

Ar. XI Rationē ac significatiōē decimi p̄ncipalis exponēs.

P̄ cōmunionē et calicē ac digitorū cū vino ablutio
nē: sumit̄ illud vinū. P̄rio iō: vt reliq̄e sp̄ez sacramē
taliiū si q̄ in ore remāserint cū illo trāsglutiant̄.

Sec̄do: vt p̄ hoc signi
ficet̄ q̄ sacerdos dein
ceps manere deat̄ mū
dus: et seruare saporē
ac odorem vini

Cōpunctiōis
et tristicie Corde.
Gratia p̄acti
onis et leticie In Ore.
Recte p̄satio Vita et
nis et iusticie. ope.

Capitulum X

XII Supi⁹ definita breuiter epiloga: et hoc op⁹ pcludēs.

Ea que circa officium misse quo ad ministrorum: celebrandi locum: tempus: ac cetera in sumario huius operis annotata: dubitationem ingerere possunt: sub compendio sufficienter resoluta putamus. Nam si aliqua alia occurrant: ex his que definita sunt diligenter considerari: de facili solui possunt.

Sollicite preterea curet ille per cuius negligentiam defectus aut error aliquis commissus fuerit: ut debitam super illo penitentiam agat. Et quia iuxta sacrorum canonum institutiones quidam defectus specialiter exigunt satisfactionem: tutum est ut in casibus difficilibus placatus superior consulatur: cui tales sunt reseruandi. Non lateat denique lectorum: doctores diuersos circa quedam in superioribus determinata non uniformiter sed sepius contrarie sentire: unde fieri non potuit ut singulorum sententias imitaremur. Sed hoc nobis suffecisse videtur: ut omni affectu ad opinantes secluso: id quod nobis verius aut magis congruum vel tutius visum est diffinuerimus: ad gloriam Iesu christi: qui cum patre et spiritu sancto viuit et regnat in secula seculorum benedictus: Amen.

Resolutorij dubiorum circa celebrationem misse
occurrerunt: per Johannem Froben de Hamel/
burg Basilee impressi: ad laudem dei Finis:
Anno Natiuitatis Iesu christi M cccc xcij.

Dionysius Campianus. J. V. D.

113

/ vide
 : dabo illi
 is anote
 no in fine
 not: ex bis
 diu post
 aganti de
 re dicitur
 canoni qu
 justificatione
 omni oblat
 omni leno
 omni dicitur
 com: videt
 utrum dicit
 ad opus
 es dignu
 is dicitur
 tu dicitur

 ratione m
 quod dicit
 per dicit
 in dicitur

Anno Domini 1792.

1659 28 February

quod dicitur

R. 21. No. 111

